

REAL ACADÈMIA DE CULTURA VALENCIANA

SECCIÓ DE LENGUA I LLITERATURA VALENCIANES

BOLLETÍ

Núm. III

VALÈNCIA
2010

EL BOLLETÍ

s'intercanvia en publicacions de la seua
especialitat.

Encomandes, intercanvis i correspondència:

Real Acadèmia de Cultura Valenciana
C./ Avellanes, 26
46003 – València
Teléfon / Fax - 96 391 69 65

Depòsit Llegal:
Imprimix: Imprenta Alcañiz, s.l.
Avellanes, 17 - 46003 VALÈNCIA
Tel./Fax: 96 392 37 86

**REAL ACADÈMIA DE
CULTURA VALENCIANA**

SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA VALENCIANES

BOLLETÍ

Núm. III

VALÈNCIA
2010

*Davant la defunció d'En Joan Costa i Català,
Director de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes,
el dia 10 de febrer de 2005, la Real Acadèmia de Cultura Valenciana,
en la Junta General Ordinària del 23 de febrer de 2005,
acordà nomenar a En Voro López i Verdejo
com a nou Director d'esta Secció.*

PRESENTACIÓ

Com be dia en el *Bolletí Número II* el llavors Director de la Secció En Joan Costa: “*tractant-se d’un llenguatge viu, com és la nostra Llengua Valenciana, la tasca no s’acaba mai*” i aixina és. En estos últims cinc anys moltes coses han passat, la Secció ara es denomina de *Llengua i Lliteratura Valencianes*, per a que quede constància ara i sempre de quina és la llengua i la lliteratura que tractem. Joan Costa faltà – que en glòria estiga- i la Secció té una nova direcció i uns nous membres que han aportat energies renovades; gràcies ad estes energies i ganes de fer, la faena feta i lo que hem avançat és molt, tant que no cap ya en un simple *Bolletí*.

Entre els molts treballs de traducció, assessorament, elaboració d’informes i publicacions, la Secció seguix en el seu treball constant i silenciós, marcat per les fites de les seues sessions a on s’han anat aprovant correccions i noves incorporacions per al *Diccionari Ortogràfic Valencià-Castellà/Castellà-Valencià*, l’edició quarta del qual vorà la llum considerablement augmentada i corregida. A lo llarc de les sessions també ha anat millorant-se eixe treball enorme que és el *Corrector Ortogràfic de Valencià* i que en breu coneixerà la seua 3.0 edició, no cal dir que serà superior a les versions anteriors i que seguirà oferint-se a nivell internacional en Internet, junt en el *Diccionari Ortogràfic* i diferent material llingüístic, per mig de les pàgines webs de la *Secció* o. i per unes atres afins.

Tota la *Secció*, d’una manera o atra, ha col·laborat en l’elaboració de la gran obra lexicogràfica que és el *Diccionari General de la Llengua Valenciana*. Un treball ambiciós a on s’ha intentat arreplegar tot el lèxic valencià antic i modern, en totes les seues variants locals, comarcals i regionals, cultes, coloquials i vulgars, aixina com la seua etimologia, fraseologia, refranys...

La *Secció* ha vingut organisant el *Dia de la Llengua i Cultura valencianes*, cada 3 de març, i la *Fira del Llibre Valencià* des del 1992. Es tracta d’actes acadèmics de difusió i enaltiment de la llengua valenciana, a on aprofitem per a divulgar els nostres treballs i publicacions; pero hi ha una sèrie d’estudis i acorts de la *Secció* que, sent de gran importància i transcendència, no apleguen a tindre una extensió suficient com per a ser publicacions independents, per això seguix vigent la necessitat d’editar periòdicament el *Bolletí*, a on tenen cabuda esta classe de treballs.

En este *Bolletí*, que és insuficient per a arreplegar tot el lèxic nou que hem anat incorporant al *Diccionari Ortogràfic* i que arreplega el *Diccionari General*, publiquem els criteris aprovats per la *Secció* sobre la flexió verbal valenciana, que

guiaren l'obra de Juli Amadeu Àrias i Burdeos *Els verps en llengua valenciana i la seua flexió*, publicada per esta *Secció* i que ya ha conegut una segona edició. També ha aprovat la *Secció* uns criteris bàsics sobre la mètrica valenciana, fonamentats en l'obra *Tractat de mètrica valenciana*, de qui vos escriu; no podíem deixar per més temps als nostres poetes sense una guia en estes qüestions. Les regles sobre les vocals obertes i tancades també era necessari anar marcant-les i fixant-les, ya que es tracta d'una qüestió en la que s'ha de ser fidel a la fonètica valenciana, tant diferent de les veïnes castellana, catalana i mallorquina. En esta mateixa línia està l'informe, breu pero contundent, sobre el topònim *València*, en *é* tancada i no oberta, com es pretén des d'alguns sectors per a fer-lo convergent, contra tot principi científic, filològic i històric, en la fonètica i l'ortografia catalana.

Per a seguir en qüestions toponímiques també publiquem en el present *Bolletí* una toponímia valenciana que, a banda de les formes oficials actuals, és una proposta per a que s'adopten les formes històriques valencianes dels nostres topònims. També publiquem un llistat en la forma valenciana de les capitals espanyoles i les comunitats autònomes que pot resultar útil. Completa este *Bolletí* l'informe que sobre la llengua valenciana es presentà al Tribunal Suprem.

Nous projectes en tenim molts, pero per la seua importància no vullc deixar d'anunciar que els primers passos per a l'elaboració d'una *Gramàtica de la Llengua Valenciana*, acadèmica i de caràcter normatiu, ya els hem donats i, en l'ajuda de tots, seguirem avant.

Xavier Casp, com a Director de la *Secció* en el *Bolletí Número I*, dia tindre "*l'esperança de ser útils a la llengua i lliteratura valencianes*" i yo afegiria que la seua esperança s'ha convertit en el nostre convenciment i este en la nostra obligació de ser-ho.

Voro López i Verdejo
Director de la *Secció*

*REGLES DE LES VOCALSE IO
OBERTES I TANCADES EN VALENCIÀ*

Les vocals *ei* *o*obertes i tancades en valencià

Proposta feta per l'Acadèmic En Voro López i Verdejo i aprovada per la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes.

Consideracions prèvies:

L'obertura de les vocals en valencià es deu, en la majoria dels casos i com a llengua neollatina que és, a la quantitat de les vocals llatines i a unes altres qüestions etimològiques, però hui també depén moltes voltes del context fonètic o sons veïns.

La *e* i la *o* poden ser obertes només en el cas de ser tòniques, la *e* i la *o* àtones no poden ser obertes (excepte *dèsset* i *dèneu*). Ací tractem de fer una regla d'un fenomen que està en evolució i no s'ha consolidat encara, com és l'obertura de vocals, de manera que en cada zona o dialecte es pot trobar en distint punt el procés.

L'obertura o tancament de les vocals és un fet fonètic que diferencia al valencià de les altres llengües romàniques veïnes com el castellà, el portugués, el francès, l'italià... i també el singularisa entre les llengües que formen part del seu diasistema occitanorromànic, com l'occità, el català o el mallorquí; per això és molt important marcar una norma o camí a seguir en esta qüestió, de manera que no es modifique la fonètica genuïna valenciana, influïda per la pressió que ve patint des de fa sigles del castellà i des de fa varies dècades del català.

S'han de fer tres advertències:

a.- Indiquem l'orige o etimologia llatina de les paraules de la següent manera: *lève*>*lleu* o *prětĭu*>*preu*, és dir, que la forma llatina *lève* evolucionà en valencià a *lleu*, o la forma llatina *prětĭu* evolucionà a *preu*.

b.- La tendència entre les persones més conscienciades o preocupades per la llengua és, davant d'un dubte o vacilació a l'hora de pronunciar una vocal oberta o tancada, obrir la vocal per ultracorrecció; este fet es deu, en molts casos, a un orige castellarparlant d'estes persones. També se sol interpretar que els neologismes, tecnicismes o cultismes s'han d'adaptar

al valencià obrint les vocals *e* i *o* tòniques que aquells contenen, en un intent de fer-los “més valencians”, quan en realitat han de seguir i generalment segueixen les mateixes regles que les paraules patrimonials.

c.- Es detecta una tendència a obrir la *e* i la *o* tòniques de les paraules esdrúixoles, tendència que s’accentua quan es tracta de tecnicismes, cultismes o neologismes (“*plètora, rèmora, ègloga, pècora, dèspota, època, dècada, pròstata, apòstata, holòmetro, acròbata, autòmata, ludòpata, cardiòpata, quilòmetro, cleptòmana...*” quan en valencià són tancades); el parlant natiu no sol dubtar davant de formes patrimonials, no obstant pot fer-ho en utilitzar estos neologismes o cultismes, pero per davant de la tendència, en un procés que no està consolidat encara en totes les zones ni entre tots els parlants i que presenta vacilacions, s’han de tindre en conte les regles següents:

1.- Regles de la *e* tònica tancada.

1.1.-Segons l’etimologia la *e* tònica tancada prové:

1.1.1.- D’una *Ē* llarga i *Ī* breu del llatí vulgar: *Domīnicu*>*Doménc*.

1.1.2.- De la fusió del diftong llatí *AI*, a on la *e* és el terme mig entre les dos vocals que el formen: *magis*>*mais*>*més*, *magistru*>*maistru*>*mestre*, *habeo*>*haio*>*he*. Este diftong també es pot formar per metàtesis: *mortariu*>*mortairu*>*morter*, *operariu*>*operairu*>*obrer*.

1.1.3.- De l’unió de la *e* en la *u* formant el diftong *eu*, quan la *u* procedix d’una labial llatina: *grave*>*greu*, *nive*>*neu*, *lève* >*lleu*.

1.1.4.- Per transformació d’una *A*, *I*, *O* en sílaba tònica seguida de palatal: *fascia*>*feix*, *apicūla*>*abella*, *cognoscēre*>*conéixer*.

1.2.-Segons el context fonètic trobem una *e* tònica tancada:

1.2.1.- Davant d’una consonant labial *m*, *p*, *b*, *f*, *v*: *rem*, *fem*, *llémena*, *membre*, *émbol*, *émfasis*, *temps*, *Salem*, *Jerusalem*, *Benimuslem*, *polistémon*, *cep*, *época*, *gapa*, *pebre*, *trisépal*, *febra*, *ceba*, *teléfon*, *radioteléfon*, *sinalefa*, *senefa*, *befa*, *chefla* (ferramenta), *acéfal*, *bicéfal*, *efer*, *éfeta*, *canéfora*, *éfor*, *chef*, *Nicéfor*, *Assuévar*, *Esteve*, *Parasceves*, *asséver*, *frévol*, *agrévol*, *benévol*, *malévol*, *rémora*...

Excepte: *Josep*, *Pep* (pero no *Pepa*), *eixemple*, *chèfla* (dialectalment *galta*), que són obertes.

1.2.2.- Davant d’una consonant dental *t*, *d*: *estret*, *pedra*, *fret*, *pétal*, *seda*, *net*, *lletra*, *setze*, *tretze*, *dieta*, *set*, *pétreu*, *Alginet*, *ret*, *caletre*, *edro*, *plètora*, *diedre*, *quiet*, *poeta*, *método*...

Excepte: *sèt* (numeral, a on la *e* és oberta per etimologia, del llatí *sĕpte*).

1.2.3.- Davant d'una consonant palatal: *feix, peix, Aleix, créixer, mareig, lleig, fege, mege, enveja, correja, llenya, clavell, senya, penya, orella, paella, clavell, cabell, flecha, mecha, epopeya, Pompeya...*

1.2.4.- Davant d'una consonant velar *c* [k], *g* [g]: *sec, plec, pleca, biblioteca, teca, hipoteca, suec, dimecres, egua, cego, negre, telégraf, radiotelégraf, pécora, égloga, década, Sueca...*

1.2.5.- Davant de *r* seguida de labial *m, b, p, v, f*: *ferm, erm, herba, serp, acerp, conserva, serf, esperma, asperm, eritroperm, hematerm, monosperm, estaferm, diatérman, intérpret, térbol, trébol, cérvol, hipérbole...*

1.2.6.- Davant de *r* seguida de velar: *alberc, verga, cércol...*

Excepte: *pèrgola* i la 1^a, 2^a i 3ª persona singular del present d'indicatiu del verb *perdre*: *perga, pergues, perga*, pero no en la conjugació dels altres verbs que acaben en *-ergar* com: *albergar, postergar, envergar, desenvergar...*

1.2.7.- Davant de *-r* final: *darrer, acer, picher, llumener, mer, ferrer, carrer...*

1.2.8.- Davant de *r* quan esta pertany a la sílaba següent i quan no du la *e* una altra consonant darrere, sent final de sílaba: *cera* (ce-ra), *pera* (pe-ra), *héroe, férreu, aéreu, etéreu...*

Excepte: *zero, clero*.

1.2.9.- Davant *s, ss, ç, c*: *res, pes, pressa, pèsol, peça, peces, esse, avespa, marquesa, princesa, festa, ginesta, cresta, molest, este, oest, est, sesta, gesta, gest, anapest, manifest, indigest, protesta, funest, Ernest, agrest, modest, honest, déspota, éster...*

Excepte: *pesta*<*pĕste*, *vesta*<*vĕste*, *tempesta*<*tempĕstas*, *testa*<*tĕsta*, *veça*, que per etimologia, per provindre d'una *ĕ* breu llatina, són obertes, les restant, a pesar de la gran tendència vulgar a obrir la *e* tònica, són tancades.

1.2.10.- Davant de *n*: *cadena, sent, cent, penja, pena, dent, ventre, dumenge, tenda, llengua, higiene, péntol, heterogéneu, génesis, paréntesis, gent, propens, defensa, ofensa, castrense, forense, sense...*

Excepte: *Vicent, Cento* (hipocorístic de *Vicent*), *Vicenta* i *gènere*, que per etimologia, per provindre d'una *ĕ* breu llatina, són obertes.

1.2.11.- En la terminació formada per *e* tònica més el grup consonàntic -*ndr*- dels verps de la tercera conjugació: *vendre, ofendre, entendre...* (pero no en els adjectius i substantius: *gendre, tendre, tendra, cendra, divendres, escolopendra*, que són en *e* oberta).

1.2.12.- En les paraules acabades en -*enç, -ença*: *Llorenç, Llorença, llenç, tinença, creença, llença, pertinença, coneixença, creixença, naixença, renaixença...* i les formes verbals *convenç, venç, convença, vença*.

1.2.13.- En hiat: *bellea, pobrea, riquea, Altea, bellees, riquees...*

1.2.14.- En posició final de paraula tota *e* tònica final és tancada en valencià: *ple, be, fe, té, café, alé, canapé, Salomé, puré també, eixiré, parlaré, conegué, digué, conté, vindré, vosté, qué, perquè, consumé...*

Excepte: *qüè, Novelè*.

També és sempre tancada la *e* tònica en posició final seguida de -s: *aragonés, canapés, congrés, adés, consumés, anglés, encés, purés, interés, marqués, obés, progrés, excés...*

1.2.15.- Formant diftonc en una *u* (*eu*) procedent d'una labial llatina *neula*<*něbŭla*, *breu*<*brěvis*, *beure*> *bĭbĕre*, *deure*<*debere*, *deute*<*dĕbĭtu...* o en uns atres casos com *deu* (deïtat), *solideu, feu*, (feudal), *veu, creu, meu, teu, seu* (possessiu) *euro, neu...*(excepte *peu, sèu* (lloc social), *dèu* (10), *preu*, que són obertes i procedixen de la vocalisació d'una consonant llatina -*d*-, -*c*-, -*ty*- i vocables no patrimonials com *trineu, troqueu, trofeu*). També és tancada la *e* del diftonc *eu* dels noms propis patrimonials usuals *Andreu, Tomeu* (reducció de *Bertomeu*), *Bernabeu* (de *Bernabé* influït per *Bertomeu*), *Mateu, Timoteu, Tadeu, Pompeu, Bertomeu i Romeu* (encara que estos tres últims presenten vacilació). Els noms propis d'introducció tardana i els poc usuals com *Eliseu, Perseu, Proteu, Basileu, Ireneu, Macabeu, Nereu, Tolomeu, Zaqueu...* tenen la *e* tònica oberta. És tancada la *e* del diftonc *eu* de totes formes verbals: *feu, desfeu, veu, canteu, excloeu, creus...*

2.- Regles de la *e* tònica oberta.

2.1.-Segons l'etimologia la *e* tònica oberta prové:

2.1.1.- D'una *Ĕ* breu llatina: *label*>*labĕllum*, *terra*>*tĕrra*, *sĕt*>*sĕpte*.

2.1.2.- D'una I llatina que s'obri en *e* en desaparèixer els sons posteriors a l'accent: *viride*>*vert*, *virgine*> *verge*.

2.1.3.- D'una E que s'obri en entrar en contacte en una *u* procedent de la vocalisació d'una consonant llatina *-d-*, *-c-*, *-ty-*, formant el diftong decreixent *eu* i sent la È breu en llatí vulgar: *pēde*>*peu*, *sēde*>*sèu*, *děce*>*dèu*, *prětū*>*preu*.

Excepte: *credere*>*creu*, *cruce*>*creu*.

2.1.4.- Els numerals *dèssset* i *dèneu* conserven en valencià la doble tonicitat etimològica i mantenen obertes les vocals de les primeres i les segones síl·labes.

2.2.-Segons el context fonètic trobem una *e* oberta:

2.2.1.- Quan la *e* és tònica i va seguida d'una *i* en la síl·laba següent, en independència de la seua etimologia llatina i encara que la síl·laba següent escomence per *m*, *p*, *b*, *f*, *v*: *tesis*, *tenis*, *ciència*, *gremi*, *elèctric*, *tècnic*, *valència* (química), *Suècia*, *èxit*, *geni*, *asèptic*, *premi*, *previ*, *epidèrmic*, *endèmic*, *comèdia*, *dèficit*, *cèntric*, *fermi*, *alèrgia*, *dèbil*, *apèndix*, *molèstia* (pero *molest* en *e* tancada), *centèsim*, *octogèsim*, *octaèdric*...

Excepte: *iglésia*, *sénia*, *Dénia*, *sépia*, *séquia*, *ténia*, *València*, *série*, *béstia*, *Xèrica*, *sério*, *séria*. El diftong *-ei-* es manté tancat: *lleï*, *rei*, *virrei*, *pleit*...

2.2.2.- Quan la *e* és tònica i va seguida d'una *u* en la síl·laba següent, en independència de la seua etimologia i encara que la síl·laba següent escomence per *m*, *p*, *b*, *f*, *v*: *crèdul*, *èmul*, *dècuple*, *rècua*, *mèdula*, *perpetu*, *pèrdua*, *cèdula*, *cèlula*, *espècul*, *tènue*, *ingenu*, *Hèrcules*

2.2.3.- Quan la *e* és tònica i va seguida de *r* més consonant que no siga labial *m*, *b*, *p*: *cert*, *divers*, *dispersa*, *merla*, *hivern*, *infern*, *eterna*, *fratern*, *patern*, *percha*, *alergen*, *perdre*, *perc* (1ª persona singular present indicatiu verp *perdre*), *alberc*, *convers*, *vers*, *cerç*, *vèrtola*, *vèrtebra*, *Albert*, *Berto* (hipocorístic d'Albert), *Adalbert*, *Robert*...

2.2.4.- Quan la *e* és tònica i va davant de *rr*: *guerra*, *serra*, *Anglaterra*, *ferro*, *verro*, *gerra*.

2.2.5.- Quan la *e* és tònica i va davant de *l*: *mel*, *pel*, *tel*, *tela*, *mustela*, *cel*, *gel*, *vela*, *empelt*, *canela*, *anhel*, *Elig*, *archipèlec*, *elm*, *fidel*. També és oberta en els noms propis, encara que per castellanisació la tendència és tancar-la en molts casos: *Manuel*, *Samuel*, *Nelo*, *Manuela*, *Nela*, *Estela*, *Petronela*,

Pamela, Marcel, Miquel, Quelo, Rafel, Felo, Isabel, Carmel, Raquel, Abel, Daniel, Ezequiel, Gabriel, Imelda, Gisela, Griselda, Ismael, Joel, Marcel, Penèlope, Telm, Zoel, Adelf...

Excepte: *armela/amela/ametla, ele* (lletra), *hotel, coronel, babel, Utiel, célebre, feltre*.

2.2.6.- Quan la *e* és tònica i va seguida dels grups consonàntics *-ct-*, *-cd-*, *-pt-*: *objecte, perfecte, correcta, insecte, recte, secta, anècdota, sinècdoque, excepte, inepte, inepta, precepte, recepta, adepte, concepte, provecte, Hèctor, èctasis...*

2.2.7.- Quan la *e* és tònica i va seguida de *x* [ks]: *èxtasis, nexa, text, pretext, sext, context, èxodo, inconex...*

2.2.8.- En la terminació formada per *e* tònica més el grup consonàntic *-ndr-* en adjectius i substantius: *tendre, tendre, gendre, cendra, divendres, escolopendra* (pero no en els verps de la tercera conjugació: *vendre, ofendre, entendre...* a on la *e* tònica és tancada).

3.- Regles de la *o* tònica tancada.

3.1.-Segons l'etimologia la *o* tancada prové:

3.1.1.- D'una *Ō* llarga llatina: *nepōte*>*nebot*, *pōma*>*poma*, *invidiōsus*>*envejós*, *lēctiōne*>*lliçó*, *sēniōre*>*senyor*, *tōtum*>*tot*, *rōbōre*>*roure* (arbre), *pyrōpus*>*pirop* (mineral), *vōta*>*boda*, *cōngru*>*congre*, *hyssōpum*>*hisop*, *cōngru*>*congre*.

Excepte: *sōle*>*sol*, en *o* oberta, encara que no és etimològica pero és general en valencià i clàssica, o *abdōmen*>*abdomen* i *fenomen*, *prolegomen...*

3.1.2.- D'una *Ū* breu llatina: *iūvēne*>*jove*, *lūpu*>*llop*, *pūlvīs*>*pols*, *gūla*>*gola*, *pūllu*>*poll*, *cūpru*>*coure* (metal), *pūtēu*>*pou*, *iūgu*>*jou*, *gūrqu*>*gorc*, *poda*, derivat de *podar*, del llatí *pūtare*, *fūrca*>*forca*, *porga*, derivat posverbal de *porgar*, del llatí *pūrgare*.

La pronunciació de *coure* (metal), *pou* i *jou* en *o* oberta no és etimològica ni general en valencià.

3.1.3.- D'una *U* llatina seguida de grups consonàntics: *turrīs*>*torre*, *mundus*>*món*, *tussīs*>*tos*, *muccus*>*moc*, *pulsus*>*pols* (glatit), *sulcus*>*solc*.

3.2.- Segons el context fonètic trobem una *o* tònica tancada:

3.2.1.- Quan una paraula és aguda i acaba en *-ó*, *-or*: *camió*, *cançó*, *coentor*, *dolor*, *millor*, *professor*, *amor*..

Excepte: *açò*, *això*, *allò*, *bo*, *rebò*, *çò*, *Melchor*, *dò* (regal), *resò*, *sò*, *to*, *semitò*, *tro* (atmosfèric), *retrò*, *tro* (cadira), *tor*, *or*, *cor*, *cor* (de cant), *tesor*, *mors/mor* (verp morir), *flor*, *plor*, *por* i el seu plural, derivats o composts que conserven la tonicitat en la *o*.

3.2.2.- Quan la *o* tònica va seguida de labial *b*, *m*, *p* (esta última sílaba en moltes excepcions): *copa*, *estopa*, *tropa*, *acróbata*, *discóbol*, *popa*, *sopa*, *cop*, *cobra* (serp), *glop*, *heliotrop*, *hisop*, *llop*, *pirop* (mineral), *chop*, *areópac*, *omóplat*, *dropo*, *guilopo*, *ópal*, *crisópal*, *cleptóman*, *melóman*, *biblióman*, *megalóman*, *autómata*, *elastómer*, *blastómer*, *termómetro*, *quilómetro*, *estómeç*, *gómfoçis*, *ludópata*, *cardiópata*, *sobre*, *nómada*, *cómodo*..

Excepte: *Beniopa*, *palop*, *miop*, *arrop*, *autostop*, *garlopa*, *escalop*, *òpera*, *obra*, *òbol*, *llòbrec*, *sobra* (del verp *sobrar*), *sòbres* (coses que sobren), *còbra* (del verp *cobrar*), *dòberman*, *aixarop*, *estrop*, *manyopla*, *sinople*, *abdomen*, *prolegomen*, *fenomen*... i *nom*, *prop*, *home* (a on la *o* oberta és etimològica, ya que prové d'una *o* breu llatina, *nom ne*, *prǒpǎ*, *hom ñe*); també és oberta la *o* tònica de les terminacions cultes *-òpodo*, *-òpolis*, *-òpili* i la *o* tònica davant del grup consonàntic *-pt-*: *coleòpter*.

4.- Regles de la *o* tònica oberta.

4.1.- Segons l'etimologia la *o* oberta prové:

4.1.1.- D'una *Ō* breu llatina: *rōta*>*roda*, *rōsa*>*rosa*, *cōr*>*cor*, *pōpŭlus*>*poble*, *sōcru*>*sogre*, *lōcu*>*lloc*, *prōpe*>*prop*, *nōmŭne*>*nom*, *pōrcu*>*porc*...

4.1.2.- D'una reducció del diftong llatí AU: *paucu*>*poc*, *causa*>*cosa*, *auru*>*or*, *paupĕre*>*pobre*, *gaudĭum*>*goig*, *thesauru*>*tesor*.

4.1.3.- Del contacte d'una *o* tònica en una *u*, formant el diftong decreixent *ou*, quan la *u* ve de la vocalisació d'una consonant o grup consonàntic llatí: *movere*>*moure*, *novem*>*nou*, *ovus*>*ou*, *bove*>*bou*, *cocere*>*còure* (cuinar).

4.1.4.- D'una *O* llatina que s'obri per compensació en desaparèixer sons posteriors a l'accent: *solutus*>*solt*.

4.2.- Segons el context fonètic trobem una *o* tònica oberta:

4.2.1.- Quan la *o* tònica va seguida d'una *i* en la sílaba següent, en independència de la seua etimologia llatina o vaja seguida de labial *b*, *p*, *m*: *olí*, *dimoni*, *Antoni*, *obvi*, *òbit*, *òbila*, *còpia*, *història*, *oci*, *òptim*, *llògic*, *glòria*, *còmic*, *còdic*, *prosòdia*, *odi*, *fòbia*, *aerofòbia*, *agorafòbia*, *octodòntit*...

Excepte: *nóvio*, *nóvia*.

4.2.2.- Quan la *o* tònica va seguida d'una *u* o un diftonc *eu* en la sílaba següent, en independència de la seua etimologia o vaja seguida de labial *b*, *p*, *m*: *lòbul*, *mòdul*, *glòbul*, *Aristòbul*, *monòcul*, *còpula*, *còmput*, *cònjuge*, *incòlume*, *idòneu*, *corpòreu*, *incorpòreu*, *arbòreu*, *estentòreu*, *cotiledòneu*, *erròneu*, *petròleu*.

4.2.3.- En el diftonc decreixent *ou* la *o* és oberta, en molts casos en independència de l'etimologia llatina: *bou*, *nou*, *renou*, *espermatozou*, *protozou*, *prou*, *moure*, *incloure*, *còure* (cuinar), *commoure*, *ploure*, *promoure*, *ròure* (rosegar), *somoure*, *mou*, *inclous*, *cou*, *commouen*, *plou*...

Excepte: *sou* (verb ser) i *pou*, *jou*, *tou*, *roure* (arbre), *coure* (metal) que, a pesar de la vacilació que es detecta des de l'època clàssica, l'obertura no és general en valencià i són tancades per etimologia *pŭtĕu*, *iŭgu*, *tōfu*, *rōbōre*, *cŭpru*.

4.2.4.- Quan la *o* tònica va seguida d'una consonant no labial *b*, *p*, *m*: *taronja*, *teòlec*, *odontoide*, *hipòdrom*, *agrònom*, *horòscop*, *teòsof*, *homòton*, *Benimodo*, *moda*, *bor*, *clor*, *flor*, *sol*, *aeròfon*, *micròfon*, *aeròfop*, *Monòver*, *Moncofa*, *fisòfor*, *oda*, *odre*, *esòfec*, *antropòfec*, *dolmen*, *amorf*, *Benijòfar*, *gallofa*, *estrofa*, *carchofa*, *Cristòfol*, *Tòfol* (hipocorístic de *Cristòfol*), *Tono*, *idiòtrof*, *alogen*, *alucinògena*, *gònada*, *solfa*, *atmòsfera*, *monòton*, *tòtem*, *pròcer*, *apòstol*, *pròrroga*, *orfe*, *moro*, *pròsper*, *Carlota*, *Crisòstom*, *Diògenes*, *Hermione*, *Isolda*, *Nofre*, *Onofre*, *Ot*, *Rodolf*..

Excepte en els casos citats en el punt 3.2.2.

També són excepcions *próstata*, *mónada*, *apóstata*, *demora*, *coca*, *cóncau*, *cóncava*, *Córdova*, *bicóncau*, *cónclau*, *ona*, *mona*, *gòndola*, *pòlvora*, *gorga*, *pandorga*, *abrótan*, *hipopótam*, *botà*, *sota*, *soda*, *coda*... i les terminacions cultes *-ÓCRATA*, *-ÓLATRA*, *-ÓGRAF*, *-ÓFAN*, *-ÓFAC* (esta darrera terminació culta sol prendre la forma *-òfec* en valencià, seguint la tendència patrimonial marcada per paraules com, *nàufrec*, *archipèlec*...)

4.2.5.- Quan la *o* tònica va seguida dels grups consonàntics *-ct-*, *-pt-*: *docte*, *docta*, *autòcton*, *còctel*, *òctuple*, *heteròpter*, *helicòpter*, *himenòpter*, *dioptra*, *coleòpter*...

4.2.6.- En les terminacions o sufixos *-ol*, *-ola*, *-ot*, *-ota*: *Puçol*, *juliol*, *dol*, *espanyol*, *ababol*, *bunyol*, *cresol*, *fesol*, *sequiol*, *consol*, *andola*, *aureola*, *camisola*, *escola*, *corriola*, *fillola*, *Riola*, *Carola*, *Ermengol*, *Fabiola*, *Ferriol*, *Oriol*, *grandot*, *ninot*, *cabota*, *carota*, *bellota* ...

Excepte: *gola*, *farigola*, *hola*, *bola*, *carambola*, *cola*, *chabola* i els casos en que són en *o* tancada per etimologia: *bot* (recipient) < *būt̃te*, *bot* (de botar) < **bū-* *ttare*, *tot* < *tōtum*, *rot* < *rūptu*, *bota* < *būt̃te*, *nebot* < *nepōte*.

4.2.7.- Quan la *o* tònica va seguida de velar *-c*, *-g*: *oca*, *ocre*, *mediocre*, *aladroc*, *albercoc*, *barroc*, *lloc*, *bloc*, *fòc*, *floc*, *sòc* (calcer), *mòc* (verp moure) *toc*, *retoc*, *xaloc*, *groc*, *grogga*, *ogre*, *octògon*, *retrògrada*, *poc*, *renoc*, *broc*, *choc*, *bajoca*, *joca*, *tapioca*, *roca*, *lloca*, *còca* (nau), *coc* (carbó), *carioca*, *broca*, *Sòcrates*, *inocu*, *demagog*, *pedagoga*, *joc*, *heteròcrom*, *heteròcron*, *Roc*, *misògam*, *monògam*, *ornitògal*...

Excepte: *soc* (verp ser) *moc*, *blesmoc*, *boca*, *moca* (café), *moca* (medusa), *torcaboca*, *toca*, *foca*, *coca* (menjar), *foc* (de llum,) *Diocles*, *coco*, *baroco*.

4.2.8.- Quan la *o* tònica va seguida de *-r* o *-rt* (*-rd* en cas de paraules estrangeres), no sempre és oberta, ho és quan la *o* procedix d'una *ō* breu llatina, *mōrte* > *mort*, o d'una reducció del diftong llatí *au*, *auru* > *or*; este context fonètic és tan freqüent que s'ha convertit en tendència per lo que els estrangerismes s'adapten o pronuncien en *o* obert com *Ford* (llinage), *lord* (senyor).... i algunes paraules que per etimologia són en *o* tancada passen a ser generalment obertes com *cort*, del llatí vulgar *cōrte*.

No obstant, la *o* tònica és tancada, encara que vaja seguida de *-r* o *rt*, quan prové d'una *ō* llarga llatina, *mōra* (fruit), del llatí vulgar *mōra* o *roure* (arbre), del llatí *rōbōre*, també es tancada quan prové d'una *ū* breu llatina, *fūrca* > *forca*, *tūrdu* > *tort* (pardal), *sūrdu* > *sort* (que no sent), o d'una *u* llatina seguida de grups consonàntics, *turris* > *torre*, *mundu* > *món*, *tussis* > *tos*, *muccus* > *moc*, *pulsus* > *pols* (el del cor), *sulcus* > *solc*.

CONSIDERACIONS SOBRE EL TOPÒNIM
-VALÈNCIA-

Consideracions sobre el topònim *València*

- 1) Les regles valencianes d'accentuació determinen que totes les paraules esdrúixoles s'han d'accentuar gràficament. *València* està composta de quatre síl·labes (Va-lén-ci-a) i l'accent fonètic recau sobre l'antepenúltima d'elles, per la qual cosa no és plana sino esdrúixola, ja que l'unió de vocals finals *ia* forma un hiat i no un diftong.
- 2) Els valencians fem una distinció entre les paraules *valència* i *València*. En la vocal *e* greu o oberta nos referim al número químic màxim d'àtoms d'hidrogen que poden combinar-se en un àtom d'un cos simple, mentres que en la vocal *e* aguda o tancada parlem del topònim relatiu a les nostres terres.
- 3) Sobre el topònim *València* s'ha de dir que prové de la forma llatina *Valentia*, ja que la ciutat és de fundació romana, i que evolucionà a *València* en llatí vulgar, abans de la conquesta i sense haver encara repobladors catalans, si be no s'escrigué en accent durant l'Edat Mija perquè l'accentuació és un fet relativament modern en totes les llengües. Lo que sí està clar és que sempre es pronuncià, com hui es fa, en *é* tancada. Es tracta d'una excepció de la regla, ja que totes les paraules valencianes que acaben en *-ència* són en *è* oberta perquè les vocals obertes no existien en llatí, i quan aparegueren en algunes llengües romàniques el topònim *València* ja era tan important i conegut que mantingué la *é* etimològica llatina tancada, ja que la toponímia sol tendir a conservar les formes antigues.
- 4) Tot el territori valencià ha pronunciat històricament la vocal tònica *e* del topònim tancada a pesar que l'oficialitat ha descuidat l'assunt i ha assumit la fonètica catalana que la fa oberta. S'ha de reparar est important erro i restablir la correspondència entre la realitat llingüística del topònim i el seu reconeixement oficial. Esta qüestió està completament assumida en el restant de poblacions valencianes, que oficialment s'han adaptat a la fonètica valenciana. Per eixemple en els casos de les poblacions de *Dénia*, *Vallés* o *Bétera* seria impensable adoptar les formes *Dènia*, *Vallès* o *Bètera*. Per tant, en este sentit, no hi ha fonamentació llingüística ni política per a la defensa de la forma *València*.
- 5) És competència de les institucions valencianes prendre autònomament les seues decisions, sense la necessitat d'haver-se de subjugar a institucions o entitats extravalencianes. El fet que unes atres llengües

o territoris seguixquen, des dels seus principis i lícitament, uns altres criteris, no és motiu suficient per a coartar la llibertat i independència dels valencians a l'hora d'ordenar i decidir el nom dels nostres territoris segons la nostra realitat i història. El *Corpus Toponímic Valencià* que ha realitzat la AVL és de caràcter consultiu i no vinculant, és per lo tant competència de cada corporació municipal aprovar la forma valenciana del seu topònim.

- 6) Totes les autoritats llingüístiques de diferents tendències reconeixen que el topònim *València* es pronuncia en *e* tancada, com ho fan la AVL i la Real Acadèmia de Cultura Valenciana. És inexplicable que si existix este consens a l'hora de reconéixer la fonètica del topònim, s'haja trencat per part de la AVL adoptant una ortografia que reflectix la pronunciació catalana del topònim, subjugant la fonètica valenciana a l'ortografia catalana.

**CRITERIS APROVATS PER LA
SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA
VALENCIANES DE LA RACV
PER A LA FLEXIÓ VERBAL EN LLENGUA
VALENCIANA**

Criteris per a la flexió verbal en llengua valenciana

Criteris per a la flexió verbal en llengua valenciana, aprovats per la *Secció de Llengua i Literatura Valencianes* de la *Real Acadèmia de Cultura Valenciana* per a l'ús de l'idioma valencià, a proposta de l'Acadèmic de Número i Director de dita Secció, En **Voro López i Verdejo**, en les sessions del 24 de gener, 28 de febrer, 28 de març i 23 de maig de l'any 2006.

ELS VERBS APAREIXEN PER ORDE DE PREFERÈNCIA PER A L'ESTÀNDART VALENCIÀ:

Preterit perfecte simple d'indicatiu

Pret. Perfecte Simple (1) Pret. Perfecte Perifràstic (2) Pret. Perfecte Perifràstic (3)

ALCÍ	VAIG ALÇAR	VAIG ALÇAR
ALÇARES	VARES ALÇAR	VAS ALÇAR
ALÇÀ	VA ALÇAR	VA ALÇAR
ALÇÀREM	VÀREM ALÇAR	VAM ALÇAR
ALÇÀREU	VÀREU ALÇAR	VAU ALÇAR
ALÇAREN	VAREN ALÇAR	VAN ALÇAR

(1) Pret. Perfecte Simple: esta flexió analítica és cronològicament la primera i clàssica. Mostra una conjugació completa i pura sense recórrer a la perífrasis. Es manté viva en les zones centrals del valencià i en les terres del Vinalopó¹.

(2) Pret. Perfecte Perifràstic: esta flexió sintètica és cronològicament posterior a la simple. És una forma molt més pobra i senzilla ya que el verp que es conjuga apareix sempre en infinitiu. Esta forma està prou estesa per terres valencianes.

1.- Sanchis Guarner, M. *Gramàtica Valenciana*. Ed. Torre. València 1950. Pàg. 34: “en la llengua culta escrita es sol donar preferència al perfecte simple”.

(3) Pret. Perfecte Perifràstic: esta flexió sintètica i sincopada té menys tradició².

Les formes que s'adopten per a l'estàndart valencià són la 1 i 2, per est orde.

Pretèrit imperfecte d'indicatiu

Pret. Imperfecte (1)	Pret. Imperfecte (2)
ALÇARA	ALÇÀS
ALÇARES	ALÇASSES
ALÇARA	ALÇÀS
ALÇÀREM	ALÇÀSSEM
ALÇÀREU	ALÇÀSSEU
ALÇAREN	ALÇASSEN

(1) Esta és una forma genuïna i, llevat d'una estreta franja septentrional, és l'única coneguda i reconeguda pels valenciaparlants. Serà l'única utilitzada en l'estàndart valencià, considerant la (2) com a arcaica i molt dialectal en la llengua moderna.

Present d'indicatiu i subjuntiu dels verbs incoatius de la 3ª conjugació (-ir)

Present d'indicatiu (1)	Present d'indicatiu (2)
PATIXC	PATESC
PATIXES	PATEIXES
PATIX	PATEIX
PATIM	PATIM
PATIU	PATIU
PATIXEN	PATEIXEN

2.- Renat i Ferris, G. *La Conjugació dels Verbs en Valencià*. Ed. Castellonenca de Cultura. Castelló 1933. Pàg. 12. Ya en 1933 Guillem Renat dia que: "Aquestes formes sincopades són poc usades. A la Ciutat de València hom prefereix les formes correctes vàrem, vàreu, varen i vares".

Present de subjuntiu (3)	Present de subjuntiu (4)
PATIXCA	PATESCA
PATIXQUES	PATESQUES
PATIXCA	PATESCA
PATIM	PATIM
PATIU	PATIU
PATIXQUEN	PATESQUEN

(1) Esta flexió és hui l'única forma existent per al valencià. No es deu a cap de castellanisació, és clàssica i serà l'única utilitzada en l'estàndart valencià. La forma *patixc* respon a la pronunciació valenciana³.

(2) Esta flexió era utilitzada pels clàssics en la llengua lliterària o antiga. Hui és una flexió inexistent en la parla valenciana; resulta estranya i aliena als parlants i no s'utilitzarà en l'estàndart valencià.

(3) Les formes com ara *patixca*, *patixques*, *patixca*, *patixquen* són les pròpies de la fonètica valenciana i són en conseqüència les pròpies de l'estàndart valencià.

(4) Vore (2).

3.- Algunes flexions valencianes donen la forma "*patisca*", pero esta forma és inexistent en terres valencianes, de fet M. Sanchis Guarnier ni la nomena en la seua gramàtica adés citada

Imperatius en –am, –au o –em, –eu dels verps de la 2^a i 3ª conjugació (–ar, –er)

Imperatiu (1)	Imperatiu (2)
REP (TU)	REP
REBA (ELL/ELLA)	REBA
REBAM (NOSATRES)	REBEM
REBAU (VOSATRES)	REBEU
REBEN (ELLS/ELLES)	REBEN

(1) Estes formes en –am, –au, són clàssiques i prou generalisades en valencià. Són formes clarament imperatives i tenen la ventaja de diferenciar el present d'indicatiu del present de subjuntiu, que segons les formes (2) es confonen: *rebem, rebeu* poden ser tant present d'indicatiu com present de subjuntiu. Les formes (1) seran les de l'estàndart valencià⁴.

Pretèrit imperfecte d'indicatiu de verps com: dir, traure, caure, vore, fer, jaure, riure

Pret. Imperfecte (1)	Pret. Imperfecte (2)
RIA / DIA	REYA / DEYA
RIES / DIES	REYES / DEYES
RIA / DIA	REYA / DEYA
RÍEM / DíEM	RÉYEM / DÉYEM
RÍEU / DíEU	RÉYEU / DÉYEU
RIEN / DIEN	REYEN / DEYEN

4.- Sanchis Guarnier, M. *Gramàtica Valenciana*. Ed. Torre. Palma de Mallorca, 1950. Pàg 34: "També són admissibles les formes –am, –au, les quals predominen en els textos clàssics: «No tingau tal error» Tirant c. 145. «Vós no sirvau, siau servida» Spill 6002. «Vos suplic que consentau sens nengun dubte» Vita Chr. C. 32"

(1) Estes formes són generals per al valencià i no són formes castellanisades, seran les pròpies de l'estàndart valencià.

Els verps: *caure*, *traure*, *jaure* i *vore*, tenen per distintes comarques valencianes tres formes (*traure*: *trea*, *traïa*, *treya*; *vore*: *vea*, *veïa*, *veya*, etc.). La 1^a i la 2ª són les formes més vives i recomanables (*trea* i *traïa*). La 3^a (*treya*) és la forma antiga per al valencià i hui viva només en algunes localitats.

La segona forma és molt utilitzada: *yo veïa*, *yo traïa*, *yo caïa*, *yo jaïa*, i pot conviure en la primera: *yo vea*, *yo trea*, *yo quea*, *yo gea*.

Acceptant les segones formes proposades, estos verps deixen de ser excepcions i segueixen la conjugació normal d'este temps com ara: *cloïa*, *cabia*, *batia*, *confonia*, *cosia*, *creïa*...

(2) Esta flexió només existix en alguna zona valenciana per a quatre verps com: *caure*, *traure*, *jaure* i *vore*, pero no és d'us general. Per ad estos verps pot acceptar-se, com a segona opció, la flexió (2) i per als atres la (1).

Present d'indicatiu i subjuntiu sense increment de verps com: llegir, vestir, afegir, engolir, teixir, mentir... (són purs, no incoatius)

Present d'indicatiu (1)	Present de subjuntiu (2)
LLIGC	LLIGGA
LLIGES	LLIGGUES
LLIG	LLIGGA
LLEGIM	LLIGGAM
LLEGIU	LLIGGAU
LLIGEN	LLIGGUEN

(1), (2) La forma sense increment incoatiu és l'única forma pròpia del valencià, a on estos verps són purs. No s'han d'utilisar formes en increment en l'estàndart valencià⁵. Les formes en increment incoatiu no existixen en valencià i solen escoltar-se en terres valencianes en boca de castellarlants que s'incorporen a l'idioma i les creuen incoatives quan en realitat no ho són.

Les formes que reproduïm són les valencianes generals i conviuen en unes atres més vulgars com: *llicca*, *llicques*, etc. que no cal acceptar.

Infinitius

Per ser les formes actuals valencianes s'ha d'utilisar la forma (1) dels següents infinitius:

Infinitiu (1)	Infinitiu (2)
SER	ÉSSER
TINDRE	TENIR
VINDRE	VENIR
VALDRE	VALER
VORE	VEURE
UNFLAR	INFLAR
CABRE	CABER
DEFENDRE	DEFENSAR

La forma (2) sol ser arcaica i en algun cas hui dialectal en la llengua valenciana.

5.- S'hauria de tindre en conte que Enric Valor en la seua *Flexió Verbal* dona formes en increment incoatiu, pero les dona en segon lloc. Valor, E. *La Flexió Verbal*. Ed. 3 i 4. València 1990.

Aspectes puntuals de la flexió

- *Dir*

La 2ª persona del singular de l'imperatiu del verb *dir* coneix en valencià dos formes: *dis* i *digues*, i ambdós són aptes en un estàndart valencià.

- *Voler*

La 1ª persona del present d'indicatiu pot ser *vullc* o *vull*.

Present de subjuntiu (1)	Present de subjuntiu (2)
VULLGA	VULLA
VULLGUES	VULLES
VULLGA	VULLA
VULLGAM	VULLAM
VULLGAU	VULLAU
VULLGUEN	VULLEN

(1) Esta flexió és la valenciana actual. Estes formes són les pròpies de l'estàndart valencià.

(2) Estes formes són les de la llengua clàssica o antiga, hui completament desaparegudes en terres valencianes.

Imperatiu (1)

VOL / VULLGUES

VULLGA

VULLGAM

VULLGAU

VULLGUEN

(1) Estes formes són les valencianes actuals i generals i són les estàndarts.

• *Ser*

La 3ª persona del singular del present d'indicatiu:

ERES (1)

EST (2)

(1) Esta forma, possiblement presa del castellà “eres” o creada per analogia en formes com, *era, eres, érem, éreu, eren*, és l'única existent per al valencià actual.

(2) La forma *est* és la clàssica i hui arcaica.

S'utilitzarà en l'estàndart la forma *eres* pel seu us exclusiu en terres valencianes. La forma clàssica valenciana *est* es pot utilitzar excepcionalment en llenguatge poètic

La 3ª persona del singular del pretèrit perfecte simple:

FON (1)

FUI (2)

(1) La forma valenciana clàssica i viva és *fon*. (2) Es tracta de la forma antiga de la 1^a persona i és un arcaisme inexistent a hores d'ara. S'accepta *fon* per a la 1^a i 3^a persona del singular i s'elimina *fui* per a la 1^a del singular.

• *Morir*

La 1^a persona del singular del present d'indicatiu:

MUIC (1)

MORC (2)

(1) La forma valenciana més general és *muic*, i la forma *morc* és molt dialectal. La forma estàndart és *muic*. La forma *muir* que algun gramàtic dona per al valencià és inexistent en terres valencianes.

Present de subjuntiu (1)

MUIGA
 MUIGUES
 MUIGA
 MUIGAM / MORIM
 MUIGAU / MORIU
 MUIGUEN

(1) Esta és una de les flexions més utilitzades pel valencià i ha de ser l'estàndart, si bé n'hi ha unes altres.

Les formes *morim*, *moriu*, de la 1^a i 2ª persona del plural, són també pròpies del valencià.

Imperatiu (1)	Imperatiu (2)
MOR	MUIR
MUIGA	MUIRA
MUIGAM / MORIM	MORIM
MUIGAU / MORIU	MORIU
MUIGUEN	MUIREN

(1) Esta flexió és la valenciana més general i és l'estàndart.

(2) La 1^a, 2^a i 5ª forma són pròpies de la llengua antiga i no estan vives en cap de lloc.

• *Dur*

Present d'indicatiu (1)	Present d'indicatiu (2)
DUS	DUUS
DU	DUU
Imperatiu (3)	Imperatiu (4)
DUS (TU)	DU (TU)

Les úniques formes vives hui en llengua valenciana són la (1) i la (3). Es prescindix de les formes arcaiques (2) i (4).

• *Haver*

Present d'indicatiu (1)
HE
HEM / HAVEM
HAS
HEU / HAVEU
HA
HAN

(1) Les formes de la 1^a i 2ª persona del plural *havem*, *haveu*, són acceptables per etimològiques i clàssiques, si be *hem*, *heu*, són més generals i recomanables. Hi ha una tendència vulgar que substituïx la 1ª persona del singular *he*, la 1ª del plural *hem* i la 2ª del plural *heu*, per *ha*, *ham*, *hau*, respectivament; açò és una pronunciació coloquial que no ha de passar a la llengua escrita.

• *Omplir*

Hi ha una certa tendència entre els nous parlants que s'incorporen a la llengua a utilitzar en lloc del verb *omplir*, el verb inexistent en valencià

“plenar”, segurament per influència del castellà “llenar” i de l’adjectiu *ple, plena, plens, plenes*.

Hem de recordar que el participi de *omplir* és *omplit, omplida, omplits, omplides*, pero es substituïx per l’adjectiu *ple, plena, plens, plenes*, segons l’us general en tot el territori valencià.

• *Perdre i la velarisació*

Present d’indicatiu (1)	Present d’indicatiu (2)
PERC	PERT

(1) La *-d-* del radical verbal ha segut canviada en tot el valencià per la *-c* morfològica i característica en valencià de la 1ª persona del singular del present d’indicatiu.

(2) Forma etimològica hui inexistent i que ha donat pas a la forma *perc*, evitant la confusió que es donava entre la 1^a i la 3ª persona del singular: *yo pert, ell pert*, per lo qual s’ha d’usar esta forma (1).

No són acceptables les formes velarisades de la 1^a i 2ª persona del plural: *perguem, pergueu*, per les correctes *perdem, perdeu*.

Pret. Perfecte d’indicatiu (1)	Pret. Perfecte d’indicatiu (2)
PERGUÍ	PERDÍ
PERGUERES	PERDERES
PERGUÉ	PERDÉ
PERGUÉREM	PERDÉREM
PERGUÉREU	PERDÉREU
PERGUEREN	PERDEREN

Present de Subjuntiu (1)	Present de Subjuntiu (2)
--------------------------	--------------------------

PERGA	PERDA
PERGUES	PERDES
PERGA	PERDA
PERGAM	PERDAM
PERGAU	PERDAU
PERGUEN	PERDEN

Pret. Imperfecte de subjuntiu (1)	Pret. Imperfecte de subjuntiu (2)
-----------------------------------	-----------------------------------

PERGUERA	PERDERA
PERGUERES	PERDERES
PERGUERA	PERDERA
PERGUÉREM	PERDÉREM
PERGUÉREU	PERDÉREU
PERGUEREN	PERDEREN

Imperatiu (1)	Imperatiu (2)
---------------	---------------

PERGAM	PERDAM
PERGAU	PERDAU

(1) Estes formes velarisades són el resultat de l'influència eixercida per la 1ª persona del singular del present d'indicatiu *yo perc* en la formació dels altres temps de la flexió. Els temps afectats per esta velarisació són el present d'indicatiu, perfecte d'indicatiu, present de subjuntiu, imperfecte de subjuntiu i imperatiu. En el cas del verb *perdre* són acceptables totes les formes velarisades per haver-se generalisat, continuant com a segona opció les no velarisades, encara que estes últimes tinguen tradició clàssica.

No obstant, la velarisació no afecta per igual a tots els verps; per eixemple, en el verp *morir*, que hem vist adés, la velarisació afecta a la 1ª persona del present d'indicatiu *yo muic* i al present de subjuntiu *yo muiga...* pero en l'imperatiu i en el perfecte de subjuntiu coexistixen les formes no velarisades en les velarisades, que encara no han fet desaparéixer a les primeres: *morim / muigam, moriu / muigau* per a l'imperatiu, i *morí, morires, morí, morírem, moríreu, moriren / muiguí, muigueres, muigué, muiguérem, muiguéreu, muigueren*, en el perfecte d'indicatiu. En este cas són preferibles les no velarisades.

En el verp *vendre* la velarisació no s'ha consagrat tampoc al cent per cent ni ha fet desaparéixer les formes no velarisades. En este cas no són acceptables les formes velarisades de la 1^a i 2ª persona del plural del present d'indicatiu *venguem, vengueu*, l'única forma acceptable en l'estàndart és *venem, veneu*.

Per contra, en el present de subjuntiu les formes velarisades han fet desaparéixer a les no velarisades: *venga, vengues, venga, vengam, vengau, venguen*, formes estàndarts i no les hui inexistents: *vena, venes, vena*.

Coexistixen les formes velarisades i no velarisades en l'imperfecte de subjuntiu i perfecte d'indicatiu: *venera, veneres, venera, venérem, venéreu, veneren*, front a *venguera, vengueres, venguera, venguérem, venguéreu, vengueren*, i *vení, veneres, vené, venérem, venéreu, veneren*, front a *venguí, vengueres, vengué, venguérem, venguéreu, vengueren*. En estos casos són preferibles les formes pures o no velarisades *venera...* i *vení...*

En el cas de la velarisació, el criteri general a seguir és utilitzar les formes velarisades quan estes han fet desaparéixer a les no velarisades i en els casos en que coexistixen les dos formes, utilitzar preferiblement la no velarisada en l'estàndart valencià.

- *El gerundi i la velarisació*

La velarisació, per analogia en el radical de la primera persona del singular del present d'indicatiu, ha afectat a la majoria dels gerundis. Esta velarisació no és acceptable en un estàndart valencià puix les formes pures estan vives i molt esteses.

La formació del gerundi es farà seguint la regla general d'afegir la terminació *-ant* al radical dels verps del primer grup acabats en *-ar*; *-ent* als verps del segon grup acabats en *-er / -re / -r*; i *-int* als del tercer grup acabats en *-ir*:

CRITERIS FLEXIÓ VERBAL

Estàndart	Dialectal
ESTANT	ESTIGUENT O ESTAGUENT
CAENT	CAIGUENT
PODENT	POGUENT
VALENT	VALGUENT
CORRENT	CORREGUENT
RIENT	RIGUENT
HAVENT	HAGUENT
SENT	SIGUENT
CREENT	CREGUENT
TENINT	TINGUENT
TRAENT	TRAGUENT
VENINT	VINGUENT
VEENT	VEGUENT O VEGENT
DIENT	DIGUENT
COLLINT	CULLGUENT
COSINT	CUSGUENT O CUSQUENT
DORMINT	DORGUENT
EIXINT	IXQUENT
LLEGINT	LLIGGUENT
MORINT	MUIGUENT
OBRINT	OBRIGUENT
OMPLINT	OMPLIGUENT
RENYINT	RINYGUENT
DUENT	DUGUENT

*NORMES BÀSIQUES
SOBRE LA MÈTRICA VALENCIANA*

Normes bàsiques sobre la mètrica valenciana

La Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV) vol difondre una sèrie de regles bàsiques al voltant de la poesia i la mètrica clàssica en llengua valenciana, per a clarificar possibles dubtes i facilitar la comprensió dels lectors i dels poetes novells de tots els gèneros. A partir del Tractat de mètrica valenciana (Ed. Del Sénia al Segura, València, 1999) del Director de la Secció, el Doctor en Filologia Valenciana En Voro López Verdejo.

EL CÒMPUT SILÀBIC

A l'hora d'analitzar o compondre un poema, haurem de realitzar un còmput de sílabes que formen els versos com a unitats bàsiques d'estos, per a establir una relació entre ells d'equivalència o no, és dir, que els versos poden o no tindre el mateix número de sílabes a lo llarg de l'estrofa.

1. El còmput silàbic segons l'accent

A banda dels diferents conflictes que es poden presentar en l'interior del vers a l'hora de fer un còmput de sílabes (contracció, hiat, sinalefa o elisió) i que cada llengua pot resoldre a la seua manera, s'ha de tindre molt present que **en valencià contarem fins l'última sílaba tònica; les sílabes àtones que seguixquen a l'última tònica, no es contabilisen.**

Podem aportar varies explicacions segons els crítics i tractadistes ad esta costum, pero siga com siga esta és la manera clàssica valenciana i segons este procedir s'ha escrit la nostra lliteratura del Sigle d'Or, contemplant este criteri tots els nostres escriptors cults fins als nostres dies. Per desgràcia, alguns escriptors actuals seguixen fent us del sistema castellà contradient tota la producció poètica valenciana àurica i culta.

Vejam un eixemple de còmput silàbic clàssic de versos de deu sílabes segons el model 4+6 en cesura darrere de la quarta sílaba. És un poema de Joan Roïç de Corella (sigle XV):

Es pietat, / si be y voleu atendre,	Es-pi-e-tat, / si-bey-vo-leu-a-tén-(dre),
Dolor de mal / ab bona voluntat.	Do-lor-de-mal / ab-bo-na-vo-lun-tát.
La vida molts / de si han bandejat,	La-vi-da-molts / de-si-han-ban-de-ját,
perque d'enuigs / no's podien defendre;	Per-que-d'e-nuigs / no's-po-di-en-de-fén-(dre);
los segundins, / segons yo puch coneixer,	Los-se-gun-dins, / se-gons-yo-puch-co-néi-(xer),
moriren tots / per haver libertat;	Mo-ri-ren-tots / per-ha-ver-li-ber-tát;
d'on s'esdeve, / se causa pietat	d'on-s'es-de-ve, / se-cau-sa-pi-e-tat
en lo matar / com en la vida creixer	en-lo-ma-tar / com-en-la-vi-da-créi-(xer)

Si contàrem a la castellana el primer, quart, quint i octau vers de Corella tindrien onze sílabes, puix que en acabar en paraula plana se contenen en castellà totes les sílabes sense restar-se ni sumar-ne i els versos segon, tercer, sext i sèptim en tindrien també onze puix acabant en paraula aguda se li suma una sílaba; no obstant són versos de deu sílabes i hem de contar en els versos primer, quart, quint i octau fins a l'última sílaba accentuada, sense sumar cap de sílaba en els versos segon, tercer, sext i sèptim.

Vejam ara un altre exemple de còmput correcte en un autor actual, Xavier Casp:

Com un múscul ferit, em dol l'absència	Com-un-mús-cul-fe-rit,-em-dol-l'ab-sèn-(ci-a)
la teua, clar, amor del meu dolor,	la-te-ua,-clar,-a-mor-del-meu-do-lór,
del dolor de seguir sentint l'amor	del-do-lor-de-se-guir-sen-tint-l'a-mór
de tindre't dins de mi com a presència.	de-tin-dre't-dins-de-mi-com-a-pre-sèn-(ci-a)

Tots els versos tenen deu sílabes sense cap de dubte. No seria correcte que els altres versos de l'estrofa, que forma part d'un sonet, tingueren més o manco de deu sílabes. De fet, com s'ha dit, tots els versos tenen deu sílabes, puix en el vers primer i quart acaben en paraula esdrúixola i es conta fins a l'última sílaba accentuada, per lo que queden dos sílabes fòra del còmput (ci-a) / (ci-a).

És fonamental en la nostra mètrica tindre en conte esta norma elemental, si volem fer un anàlisi correcte de la poesia clàssica i aplicar-la sempre a la composició poètica.

Pot donar-se el cas que el poeta utilise la llicència mètrica de traslladar de lloc l'accent fonètic d'una paraula, per a ajustar-la a un esquema rítmic o a la rima, cosa gens recomanable. Si l'accent s'alvança, el fet es denomina sístole i si es retarda, es denomina diàstole. Esta llicència en benefici de la mètrica, va en detriment de l'estètica del vers i no és gens usual ni recomanable en la nostra lliteratura.

1.1 El còmput silàbic: la sílaba i els fenòmens interns del vers

No cal dir que la mètrica es fonamenta en el metro, és dir, en un determinat número de sílabes que s'agrupen per a formar el vers. La versificació ha segut i és majoritàriament regular o silàbica, i consistix en agrupar versos d'un número regular de sílabes fent un còmput silàbic.

No obstant, podem trobar una versificació lliure en la qual el número de sílabes d'un vers és irregular i no està determinat, basant-se la versificació en este cas en el ritme o en la repetició o agrupació de determinats grups fònics, denominant-se versificació periòdica. No és la versificació lliure o periòdica la característica de la nostra poesia clàssica, pero ha pres força entre els nostres escriptors contemporàneus, a l'igual que ha succeït en les atres lliteratures romàniques.

1.1.1 La sílaba

La sílaba és l'unitat mínima de la mètrica i pot estar formada per una única vocal o per vàries vocals que formen diftonc o triftonc, tenint en conte que la vocal, els diftoncs i els triftoncs poden anar en combinació en una o vàries consonants pronunciades en un sol colp o impuls de veu, actuant sempre com a núcleu silàbic una vocal.

A l'hora de medir un vers, contarem el número de sílabes fonològiques, per a lo que haurem de tindre en conte, en primer lloc, quines combinacions de vocals formen diftoncs i triftoncs o no.

1.1.2 Els diftoncs

Els diftoncs són grups de dos vocals que formen una sola sílaba, caent l'accent fonètic en una d'elles, que actua com a vocal nuclear, i l'atra actuarà com a semivocal o semiconsonant.

Els diftoncs segons el grau d'obertura de les vocals que els formen poden ser creixents, si és de menor a major grau d'obertura, decreixents, si és de major a menor grau d'obertura, i neutres si el grau d'obertura és igual o paregut. S'ha de tindre present que els graus d'obertura de menor a major són: semiconsonant, semivocal i vocal.

1.1.3 Els diftoncs creixents

Els diftoncs creixents estan formats per la semiconsonant u + vocal.

q, g + ua	quart, guala
q, g + üe (e oberta)	delinquència, güelfa
q, g + ue (e tancada)	qüestió, aigües
q, g + uo (o oberta)	quota, llenguota
q, g + uo (o tancada)	quotidianitat

u intervocàlica + a: mea, encauar.

u intervocàlica + e (e tancada): teues, clauer, veuen.

q, g + u + i: obliquïtat, pingüí

ui precedides o no de consonant: buixo, cuixa, cuixot, huit, huitanta, puix, arruixar...

En valencià, l'única vocal que funciona com a semiconsonant és la u; considerar la i com a semiconsonant és acceptar un castellanisme fonètic, ya que en castellà la i sí que funciona com a semiconsonant i forma diftonc seguida de vocal, pero no ha segut aixina en la nostra llengua, cosa que solien tindre en conte els nostres clàssics i que continuen tenint en conte els nostres poetes actuals més responsables.

Este fet s'haurà de tindre en conte tant a l'hora de medir silàbicament els versos com a l'hora d'escriure'ls i de llegir-los. Posem uns eixemples de correcta separació silàbica, segons la fonètica valenciana normativa:

in-de-pen-dèn-ci-a	i no "in-de-pen-dèn-cia"
Va-lén-ci-a	i no "Va-lén-cia"
i-ni-ci-a-ci-ó	i no "i-ni-cia-ció"
ci-èn-ci-a	i no "cièn-cia"

S'ha d'advertir, cosa que vorem més avant, l'existència del diftonc decreixent íu (vocal tònica més semiconsonant) i del diftonc neutre iu (abdós vocals àtones) que fan una sola sílaba.

1.1.4 Els diftoncs decreixents

Els diftoncs decreixents estan formats per una vocal + semiconsonant, segons les següents combinacions:

a) Les vocals a, e (oberta o tancada), o (oberta o tancada), seguides de les vocals i, u:

ai	marraixa, aixina, Moraira, aire
au	pau, autiste, paraula, cau
ei (oberta)	jei!
ei (tancada)	eixe, feix, peix
eu (oberta)	peu, dèu
eu (tancada)	lleu, neu, meu, deute
oi (oberta)	oix, boira
oi (tancada)	coixo, moixa
ou (oberta)	còure, ou, prou
ou (tancada)	couria, moure

b) Vocal tancada més vocal tancada (i/u, u/i)

[íu]	diu, lliure, niu
[úi]	cuixa, arruixa

1.1.5 Els diftoncs neutres

Els diftoncs neutres estan formats per la combinació de les vocals àtones i, u.

ui	afluixar, buidar, bruixot, cuiner, cuixot
iu	chiular, viudetat, piular

1.1.6 Casos en els quals no hi ha diftoncs

- Quan trobem dos vocals obertes juntes o una oberta i l'atra tancada que siga tònica (tingam en conte que a banda de la e i la o oberta la a sempre és oberta): raó, coa, sua, arrea, Altea.
- Quan la i o la u tòniques van precedides de les vocals a, e, o: veí, roïn, peüic, coïa. Els derivats d'estes formes tampoc formen diftonc, encara que deixen de ser tòniques: veïnat, arraïmar, peüquet.

- c) Quan la i va seguida d'una ü o una ï: diürn, chuiïta, canvií.
- d) Quan la u, no precedida de g o q, va seguida d'una ï: inocuïtat (i-no-cuïtat), jesuïta (je-su-ï-ta)
- e) En les terminacions dels verps que acaben en -air, -oir, -uir : agraïa (a-gra-ï-a), traduïxen (tra-du-ï-xen), oïen (o-ï-en).
- f) Quan la i o la u va darrere d'un prefix: reunir (re-u-nir), contraindicar (con-tra-in-di-car).
- g) En les terminacions -isme, -iste, -ita, -ible, -isar, -isant, -isat, -um: traduïble (tra-du-i-ble), òmnium (òm-ni-um), terciuisme (ter-cer-vi-is-me).

1.1.7 Els triftoncs

Els triftoncs estan formats per tres vocals que formen una única sílaba i estan formats per la semiconsonant u + vocal + semivocal i, u, sent sempre la tònica la vocal central. Estos són els casos possibles:

- uai aguaita (a -guai-ta), aguaitariem (a-guai-ta-rí-em)
- ueu encaueu (en-ca-ueu), poueu (po-ueu), estiueu (es-ti-ueu)
- uiu peuiu (pe-uiu), riuiu (ri-uiu), jouiu (jo-uiu)

1.2 Els fenòmens mètrics interns del vers

Hi ha una sèrie de fenòmens mètrics que afecten directament al còmput silàbic, puix d'ells depén que el vers tinga un número o atre de sílabes. S'ha de tindre molt present ací quina combinació de vocals poden fer diftonc o triftonc en valencià.

Per un atre costat, el problema es presenta també quan dos vocals entren en contacte en acabar una paraula en vocal i escomençar la següent per vocal dins del discurs fònic; davant d'açò caben tres possibles solucions:

- a) Pronunciar separades les dos vocals, en lo que tindrem dos sílabes en conte d'una, és dir, un hiat.
- b) Pronunciar juntes les dos vocals tenint com a resultat una sola sílaba, és dir, la sinalefa.
- c) Elidir una de les vocals quedant evidentment una sola sílaba, és dir, l'elisió.

APUNTS TOPONÍMICS

TOPÒNIMS VALENCIANS

Hem d'advertir que els següents topònims no són sempre les formes oficials, la competència per a adoptar una forma o una altra la té cada municipi, ací aportem les formes valencianes que, per tradició històrica, s'aconsellen adoptar.

* (L'asterisc indica que la vocal tònica és oberta)

VALENCIÀ	CASTELLÀ
----------	----------

Ademús	Ademúz
Ador	Ador
Agost	Agost
Agres	Agres
Agullent	Agullent
Aigües de Busot*	Aguas de Busot
Ain	Ahín
Alacant	Alicante
Alaquàs	Alacuás
Albaida	Albaida
Albal	Albal
Albalat de La Ribera	Albalat de La Ribera
Albalat dels Sorells	Albalat del Sorells

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Albalat dels Tarongers	Albalat dels Taronchers
Albatera	Albatera
Alberich	Alberique
Albocàsser	Albocácer
Alboraig	Alborache
Alboraya	Alboraya
Albuixech	Albuixech
Alcalà de Chivert*	Alcalá de Chivert
Alcanalí	Alcalalí
Alcàntera	Alcántara de Júcar
Alcàsser	Alcácer
Alcoleja	Alcolecha
Alcora (L')	Alcora
Alcosser	Alcocer de Planes
Alcoy*	Alcoy
Alcubles (Les)	Alcublas

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Alcúdia de Crespins (L')	Alcudia de Crespins
Aldaya	Aldaya
Alfàs (L')	Alfaz del Pi
Alfagar	Alfagar
Alfajara	Alfajara
Alfara d'Algímia	Alfara de Algímia
Alfara del Patriarca	Alfara del Patriarca
Alfarp	Alfarp
Alfarrasí	Alfarrasí
Alfauir	Alfahuir
Alfondeguella	Alfondeguilla
Algar	Algar del Palancia
Algemesí	Algemesí
Algímia d'Alfara	Algímia de Alfara
Algímia d'Almonesir	Algímia de Almonacid
Alginet	Alginet

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Algorfa	Algorfa
Almàssera	Almácer
Alguenya (L')	Algueña
Almassora	Almazora
Almedíxer	Almedíjar
Almenara	Almenara
Almiserà	Almiserat
Almoines	Almoines
Almoradí	Almoradí
Almudaina	Almudaina
Almussafes	Almusafes
Alpont*	Alpuente
Alqueria d'Asnar (L')	Alquería de Aznar
Alqueria de la Comtesa (L')	Alquería de la Condesa
Alqueries (Les)	Alquerías del Niño Perdido
Alquerieta de Guardamar	Guardamar

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Altea	Altea
Altura	Altura
Alzira	Alcira
Andilla	Andilla
Anna	Anna
Antella	Antella
Aranyol*	Arañuel
Ares d'Alpont	Aras de Alpuente
Ares del Maestrat	Ares del Maestre
Argileta	Argileta
Artana	Artana
Asp	Aspe
Assuévar	Azuébar
Atzeneta d'Abaida	Adzaneta de Albaida
Atzúvia (L')	Adsubia
Ayelo* de Malferit	Ayelo de Malferit

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Ayelo* de Rugat	Ayelo de Rugat
Ayòder	Ayódar
Ayora*	Ayora
Balones	Balones
Ballestar (El)	Ballestar
Banyeres	Bañeres
Barcheta	Barcheta
Barig	Bárig
Barraques	Barracas
Bechí	Bechí
Begís	Bejís
Bel	Bel
Bèlgida	Bélgida
Bell Lloc del Pla	Benlloch
Bellreguart	Bellreguart
Bellús	Bellús

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Benafer	Benafer
Benafigos	Benafigos
Benaguasil	Benaguacil
Benaixeve	Benagéber
Benassal	Benasal
Benasau	Benasau
Benavites	Benavites
Beneixama	Benejama
Beneixida	Benegida
Benejússer	Benejúzar
Benetússer	Benetúser
Benferri*	Benferri
Benialí	Benialí
Beniajar	Beniatjar
Beniarbeig	Beniarbeig
Beniardà	Beniardá

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Beniarjó	Beniarjó
Beniarrés	Beniarrés
Benicarló	Benicarló
Benicàssim	Benicàssim
Benicolet	Benicolet
Benicull	Benicull
Benidoleig	Benidoleig
Benidorm*	Benidorm
Benifairó de Les Valls	Benifairó de Les Valls
Benifairó de Valldigna	Benifairó de Valldigna
Benifallim	Benifallim
Benifato	Benifato
Benifayó	Benifayó
Beniflà	Beniflá
Benigànim	Benigánim
Benigembla	Benichembla

VALENCIÀ**CASTELLÀ****Benijòfar****Benijófar****Benilloba****Benilloba****Benillup****Benillup****Benimantell****Benimantell****Benimarfull****Benimarfull****Benimassot*****Benimasot****Benimeli****Benimeli****Benimodo*****Benimodo****Benimuslem****Benimuslem****Beniparrell****Beniparrell****Benirredrà****Benirredrá****Benissa****Benisa****Benissanó****Benisanó****Benissoda****Benisoda****Benissuera****Benissuera****Bétera****Bétera**

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Biar	Biar
Bicorp*	Bicorp
Bigastre	Bigastro
Bocairent	Bocairente
Boixar (El)	Bojar
Bolbait	Bolbaite
Bolulla	Bolulla
Bonrepòs i Mirambell	Bonrepós y Mirambell
Borriana/Burriana	Burriana
Borriol*	Borriol
Bufalí	Bufali
Bugarra	Bugarra
Bunyol*	Buñol
Burjassot*	Burjasot
Busot*	Busot
Cabanes	Cabanes

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Calig	Cálig
Calp	Calpe
Callosa d'En Sarrià	Callosa de Ensarriá
Callosa de Segura	Callosa de Segura
Campello (El)	Campello
Campet de Mirra (El)	Campo de Mirra
Camporrobles	Camporrobles
Campos d'Arenós	Campos de Arenoso
Canals	Canals
Canet d'En Berenguer	Canet de Berenguer
Canet Lo Roig*	Canet Lo Roig
Canyada de Biar (La)	Cañada
Capdet de les Fonts	Caudete de las Fuentes
Carcaixent	Carcagente
Càrcer	Cárcer
Carlet	Carlet

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Carrícola

Carrícola

Cases Altes

Casas Altas

Cases Baixes

Casas Bajas

Casinos

Casinos

Castalla

Castalla

Castell de Cabres

Castell de Cabres

Castell de Castells

Castell de Castells

Castell de Villamalefa

Castillo de Villamalefa

Castellfort*

Castellfort

Castellnou*

Castellnovo

Castelló de La Plana

Castellón de la Plana

Castelló de les Gerres*

Castelló de Rugat

Castellonet

Castellonet

Castielfabit

Castielfabib

Catadau

Catadau

Catarroja*

Catarroja

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Catí	Catí
Catral	Catral
Caudiel	Caudiel
Cerdà	Cerdá
Cervera del Maestrat	Cervera del Maestre
Chelva	Chelva
Chella	Chella
Chera	Chera
Chert*	Chert
Chest	Cheste
Chestalgar	Gestalgar
Chilches	Chilches
Chirivella	Chirivella
Chiva	Chiva
Chiva de Morella	Chiva de Morella
Chodos	Chodos

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Chóvar	Chóvar
Chulilla	Chulilla
Cinctorres	Cinctorres
Cirat	Cirat
Cocentaina	Cocentaina
Cofrents	Cofrentes
Confrides	Confrides
Corachà	Corachar
Corbera	Corbera de Alcira
Cortes d'Arenós	Cortes de Aronoso
Cortes de Pallars	Cortes de Pallás
Costur	Costur
Cotes*	Cotes
Cox*	Cox
Crevillent	Crevillente
Coves de Vinromà (Les)	Cuevas de Vinromá

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Culla	Culla
Cullera	Cullera
Daimús	Daimuz
Daya Nova	Daya Nueva
Daya Vella	Daya Vieja
Dénia	Dénia
Dolores	Dolores
Domenyo	Domeño
Dosaigües	Dosaguas
Elda	Elda
Eliana (L')	La Eliana
Elig*	Elche
Énguera	Énguera
Énova	Énova
Eslida	Eslida
Espadella	Espadilla

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Estivella	Estivella
Estubeny	Estubeny
Fageca	Facheca
Famorca	Famorca
Fanzara	Fanzara
Faura	Faura
Favara	Favareta
Figueres	Higuera
Fogueroles*	Figueroles
Figueroles* dels Serrans	Higueruelas
Finestrat	Fienstrat
Fondó dels Frares	Hondón de los Frailes
Fondó de les Neus	Hondón de las Nieves
Font d'En Carròs (La)	Fuente Encarroz
Font de la Figuera (La)	Fuente la Higuera
Font de la Reina (La)	Fuente la Reina

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Fonts d' Ayòder (Les)	Fuentes de Ayódar
Fontanars	Fontanares
Forcall	Forcall
Formentera de Segura	Formentera de Segura
Fortaleny	Fortaleny
Foyos*	Foyos
Fredes	Fredes
Fuenterrobles	Fuenterrobles
Gaibiel	Gaibiel
Gandia	Gandía
Gata	Gata de Gorgos
Gàtova	Gátova
Gayanes	Gayanes
Gavarda	Gabarda
Geldo	Geldo
Genovés	Genovés

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Gilet	Gilet
Godella	Godella
Godelleta	Godelleta
Gorga	Gorga
Granja de La Costera (La)	Granja de la Costera
Granja de Rocamora* (La)	Granja de Rocamora
Guadasséquies	Guadasequies
Guadassuar	Guadasuar
Guardamar	Guardamar del Segura
Herbers	Herbés
Hortells	Hortells
Ibi	Ibi
Jana (La)	La Jana
Loriguilla	Loriguilla
Llanera de Ranes	Llanera de Ranes
Llaurí	Llaurí

VALENCIÀ**CASTELLÀ****Llíber****Lliber****Llíria****Liria****Lloc Nou de la Corona****Lugar Nuevo de la Corona****Lloc Nou d'En Fenollet****Lugar Nuevo de Fenollet****Lloc Nou de Sant Jeroni****Lugar Nuevo de San Jerónimo****Llombay****Llombay****Llosa del Bisbe (La)****Losa del Obispo****Llosa de Ranes (La)****Llosa de Ranes****Llucena****Lucena****Lluchent****Luchente****Lludient****Ludiente****Macastre****Macastre****Manises****Manises****Manuel*****Manuel****Marines****Marines****Massalavés****Masalavés**

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Massalfassar	Masalfasar
Massamagrell	Masamagrell
Massanassa	Masanasa
Mata de Morella (La)	Mata de Morella
Matet	Matet
Meliana	Meliana
Millars	Millares
Miraflor*	Miraflor
Miramar	Miramar
Mislata	Mislata
Moixent	Mogente
Moncada	Moncada
Moncofa*	Mocófar
Monfort*	Monforte del Cid
Monover*	Monóvar
Montan	Montán

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Montanejos	Montanejos
Montaverner	Montaberner
Montichelvo	Montichelvo
Montroy*	Montroy
Montserrat	Monserrat
Morella	Morella
Muchamel*	Muchamiel
Murla	Murla
Muro	Muro de Alcoy
Museros	Museros
Nàquera	Náquera
Navaixes	Navajas
Navarrés	Navarrés
Novelda*	Novelda
Novelé	Novelé
Núcia (La)	La Nucía

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Nules	Nules
Oliva	Oliva
Olocau	Olocau
Olocau del Rei	Olocau del Rey
Olleria (L')	Olleria
Onda	Onda
Ondara	Ondara
Onil	Onil
Ontinyent	Onteniente
Orba*	Orba
Orcha (L')	Lorcha
Orcheta	Orcheta
Oriola*	Orihuela
Oropesa	Oropesa
Otos	Otos
Paiporta*	Paiporta

VALENCIÀ**CASTELLÀ****Palanques****Palanques****Palma de Gandia****Plama de Gandia****Palmera****Palmera****Palomar****Palomar****Parcent****Parcent****Paterna*****Paterna****Pavies****Pavías****Pedralba****Pedralba****Pedreguer****Pedreguer****Pego****Pego****Penàguila****Penáguila****Peñíscola****Peñíscola****Petrer****Petrel****Petrés****Petrés****Picanya****Picaña****Picassent****Picasent**

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Piles	Piles
Pina	Pina de Montalgrao
Pinet	Pinet
Pinós (El)	Pinoso
Planes	Planes
Polinyà	Poliñá del Júcar
Polop	Polop de la Marina
Portell de Morella	Portell de Morella
Potries	Potries
Pobla d'Arenós (La)	Puebla de Arenoso
Pobla de Benifassà (La)	Puebla de Benifasar
Pobla de Farnals (La)	Puebla de Farnals
Pobla de Rocamora* (La)	Puebla de Rocamora
Pobla de Sant Miquel (La)	Puebla de San Miguel
Pobla de Vallbona (La)	Puebla de Vallbona
Pobla del Duc (La)	Puebla del Duc

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Pobla Llarga (La)	Puebla Larga
Pobla Tornesa	(La) Puebla Tornesa
Poble Nou de Benitachell (El)	Benitachell
Puçol *	Puzol
Puig (El)	El Puig
Quart de Les Valls	Cuart de les Valls
Quart de Poblet	Cuart de Poblet
Quartell	Cuartell
Quatretonda	Cuatretonda
Quatretondeta	Cuatretondeta
Quesa	Quesa
Rafal	Rafal
Rafelbunyol*	Rafelbuñol
Rafelcofer	Rafelcofer
Rafelguaraf	Rafelguaraf
Ràfol d'Almúnia	Ráfol de Almunia

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Ràfol de Salem

Ráfol de Salem

Real de Gandia (El)

Real de Gandía

Real de Montroy*

Real de Montroy

Redovà

Redovan

Relleu

Relleu

Requena

Requena

Ribarroja del Túria

Ribarroja del Turia

Ribesalbes

Ribesalbes

Riola*

Riola

Rocafort*

Rocafort

Roglà i Corbera

Rotglá y Corbera

Rojals

Rojales

Romana de Tarafa (La)

La Romana

Rosell

Rosell

Ròtova

Rótova

Rugat

Rugat

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Sacanyet	Sacañet
Sagra	Sagra
Sagunt/Morvedre	Sagunto
Salem	Salem
Salines (Les)	Salinas
Salzedella	Salsadella
Sanet i Negrals	Sanet y Negrals
Sant Fulgenci	San Fulgencio
Sant Joan d'Énova	San Juan de Enova
Sant Joan d'Alacant	San Juan de Alicante
Sant Jordi	San Jorge
Sant Mateu	San Mateo
Sant Miquel de les Salines	San Miguel de Salinas
Sant Pere	Sempere
Sant Rafel del Riu	San Rafael del Río
Sant Vicent del Raspeig	San Vicente del Raspeig

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Santa Magdalena de Polpis	Santa Magdalena de Pulpís
Santa Pola	Santa Pola
Sax	Sax
Sedaví	Sedaví
Segart	Segart
Sella	Sella
Sellent	Sellent
Senija	Senija
Senyera	Señera
Serra	Serra
Serra d'En Garceran	Sierra Engarcerán
Serratella	Serratella
Setla i Mirarrosa*	Setla y Mirarrosa
Setaigües	Siete Aguas
Silla	Silla
Simat de Valldigna	Simat de Valldigna

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Sinarques	Sinarcas
Sogorp*	Segorbe
Sollana	Sollana
Soneja	Soneja
Sorita	Zorita del Maestrazgo
Sot de Chera	Sot de Chera
Sot de Ferrer	Sot de Ferrer
Sucaina	Zucaina
Sueca	Sueca
Suera	Suera
Sumacàrcer	Sumacárcel
Tavernes Blanques	Tabernes Blanques
Tavernes de Valldigna	Tabernes de Valldigna
Tales	Tales
Tàrbena	Tárbena
Teresa	Teresa

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Teresa de Cofrents	Teresa de Cofrentes
Terrateig	Terrateig
Teulada	Teulada
Tibi	Tibi
Tírig	Tírig
Titagües	Titaguas
Todolella (La)	Todolella
Toga	Toga
Tollos	Tollos
Toràs	Torás
Tormos	Tormos
Toro (El) *	El Toro
Torralba	Torralba del Pinar
Torrebaixa	Torrebaja
Torreblanca	Torreblanca
Torrechiva	Torrechiva

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Torre d'En Doménech (La)	Torre de Endoménech
Torrella	Torrella
Torre de les Maçanes (La)	Torremanzanas
Torrent	Torrente
Torres Torres	Torres-Torres
Torrevella	Torrevieja
Toixa	Tuéjar
Torís	Turís
Tous	Tous
Traiguera	Traiguera
Useres (Les)	Useras
Utiel	Utiel
València	Valencia
Vall d'Alauar (La)	Vall de Laguart
Vall d'Alba (La)	Vall d'Alba
Vall d'Alcalà	Vall de Alcalá

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Vall d'Almonesir (La)	Vall de Almonacid
Vall d'Ebo (La)	Vall d'Ebo
Vall de Gallinera (La)	Vall de Gallinera
Vall d'Uxó (La)	Vall d'Uxó
Vallada	Vallada
Vallanca	Vallanca
Vallat	Vallat
Vallés	Vallés
Vallibona	Vallibona
Venta d'Emperadpr	Emperador
Venta del Moro	Venta del Moro
Verger	Vergel
Vila (La)	Villajoyosa
Vilafamés	Vilafmés
Vilafranca	Vilafranca del Cid
Vilafermosa	Villahermosa del Río

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Vilallonga

Villalonga

Vilamalur

Villamalur

Vilamarchant

Villamarchante

Vilanova d'Alcolea

Villanueva de Alcolea

Vilanova de Castelló

Villanueva de Castellón

Vilanova de Viver

Villanueva de Viver

Vilar (El)

Villar del Arzobispo

Vilar de Canes

Villar de Canes

Villarreal

Villareal

Vilavella (La)

Villavieja

Villargordo del Cabriel

Villargordo del Cabriel

Villena

Villena

Villeneta

Millena

Villores

Villores

Vinalesa

Vinalesa

Vinaròs

Vinaroz

Vistabella del Maestrat

Vistabella del Maestrazgo

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Viver	Viver
Xàbia	Jávea
Xacarella	Jacarilla
Xalans	Jalance
Xaló	Jalón
Xeraco	Jeraco
Xerafull	Jarafuel
Xàtiva	Játiva
Xeresa	Jeresa
Xérica	Jérica
Xixona	Jijona
Yàtova	Yatova
Yesa (La)	La Yesa
Zarra	Zarra

TOPÒNIMS DE CAPITALS I PROVÍNCIES ESPANYOLES

VALENCIÀ	CASTELLÀ
Àlava	Álava
Albacete	Albacete
Almeria	Almería
Àvila	Ávila
Badajoz	Badajoz
Barcelona	Barcelona
Bilbao	Bilbao
Burgos	Burgos
Càceres	Cáceres
Cadis	Cádiz
Ciudad Real	Ciudad Real
Córdoba	Córdoba
Corunya, La	Coruña, La
Conca	Cuenca
Girona	Gerona

VALENCIÀ	CASTELLÀ
----------	----------

Granada	Granada
Guadalajara	Guadalajara
Guipúscoa	Guipúzcoa
Huelva	Huelva
Oscà*	Huesca
Jaén	Jaén
Lleó	León
Lleida	Lérida
Logronyo	Logroño
Lugo	Lugo
Madrid	Madrid
Màlaga	Málaga
Múrcia	Murcia
Navarra	Navarra
Orense	Orense
Oviedo	Oviedo

VALENCIÀ**CASTELLÀ**

Palència

Palencia

Palma

Palma de Mallorca

Palmas de Gran Canària, Las

Palmas De Gran Canaria, Las

Pamplona

Pamplona

Pontevedra

Pontevedra

Rioja

Rioja, La

Salamanca

Salamanca

Sant Sebastià

San Sebastián

Santa Cruz de Tenerife

Santa Cruz de Tenerife

Santander

Santander

Segòvia

Segovia

Sevilla

Sevilla

Sòria

Soria

Tarragona

Tarragona

Terol*

Teruel

Toledo

Toledo

VALENCIÀ

CASTELLÀ

Valladolit

Valladolid

Vitòria

Vitoria

Viscaya

Vizcaya

Zamora

Zamora

Saragossa

Zaragoza

COMUNITATS AUTÒNOMES

VALENCIÀ	CASTELLÀ
Andalusia	Andalucía
Aragó	Aragón
Astúries	Asturias
Balears	Baleares
Canàries	Canarias
Cantàbria	Cantabria
Castella-La Mancha	Castilla-La Mancha
Castella-Lleó	Castilla y León
Catalunya	Cataluña
Extremadura	Extremadura
Galícia	Galicia
La Rioja	La Rioja
Madrid	Madrid
Navarra	Navarra
País Vasc / Euskadi	País Vasco / Euskadi
Regió de Múrcia	Región de Murcia

CIUTATS AUTÒNOMES

VALENCIÀ	CASTELLÀ
-----------------	-----------------

Ceuta*	Ceuta
Melilla	Melilla

**INFORME DE LA SECCIÓ
DE LENGUA I LLITERATURA VALENCIANES
DE LA RACV SOBRE L'IDIOMA VALENCIÀ,
SOLICITAT PEL TRIBUNAL SUPREM**

Núm. Secretaría:

TRIBUNAL SUPREMO
REGISTRO GENERAL
17 MAYO 2006
SALIDA Nº 9635

TRIBUNAL SUPREMO
SALA TERCERA
CONTENCIOSO-ADMINISTRATIVO

SECCION:004
SECRETARIA: ILMA. SRA. DÑA. MARÍA JOSEFA OLIVER SANCHEZ
RECURSO NUM.002 0000333 / 2004
RECURRENTE: COALICIO VALENCIANA 30200

Por haber sido así acordado, remito el presente a fin, por quien corresponda se emita y envíe, informe desde el punto de vista filológico y lingüístico donde se determine si la Propuesta planteada por el Memorandum de solicitud de reconocimiento por la Unión Europea de la Lengua Oficial en España, así como la modificación del artículo 1 del Reglamento 1/1985 solicitada en el Anexo I, se adapta a la realidad histórica, filológica, jurídica y sociológica del idioma valenciano.
Se hace constar que el periodo de práctica de pruebas es de treinta días.

Madrid, a cuatro de Mayo de dos mil seis.

LA SECRETARIO JUDICIAL

SECCION DE LENGUA Y LITERATURA DE LA REAL ACADEMIA DE
CULTURA VALENCIANA
C/ AVELLANES Nº 26

VALENCIA

Pàgina anterior:

Solicitud d'informe sobre l'idioma valencià remès pel Tribunal Suprem a la RACV.

**INFORME DE LA SECCIÓ DE LENGUA I LLITERATURA
VALENCIANES
DE LA REAL ACADÈMIA DE CULTURA VALENCIANA
SOBRE L'IDIOMA VALENCIÀ**

La Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV), com a fundació pública creada en 1915 per la Diputació de València i baix els auspicis de l'Ajuntament de València, manifesta que el valencià és una llengua utilitzada habitualment per més de dos milions de persones en la Comunitat Valenciana, de manera que conta en major número de parlants que unes atres llengües minoritàries d'Europa com ara l'islandés, el maltés o l'úsca, entre unes atres.

La RACV considera que la llengua valenciana és des del punt de vista històric, filològic i científic un idioma propi, independent i diferenciat de qualsevol atra llengua romànica. Segons manifesta l'introducció del Memoràndum del Govern espanyol de sollicitud de reconeiximent en l'Unió Europea de totes les llengües oficials en Espanya, el valencià s'ajusta a la consideració d'una de les *“llengües vives en el més ple sentit de l'expressió, que són àmpliament utilitzades per diversos milions de ciutadans [...] i tenen la condició de llengües oficials de les Administracions Públiques”*.

Aixina puix, des d'una perspectiva històrica, la llengua valenciana és la pròpia del Poble Valencià, reconeguda d'esta manera en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana i en la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià de 1983, i aixina ha segut i és sentida per la majoria dels valencians –com arpleguen diverses enquestes recents del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) realisades en la Comunitat Valenciana–.

PRIMER -. MARC JURÍDIC DE L'IDIOMA VALENCIÀ

La Constitució Espanyola de 1978, màxima norma jurídica de l'Estat espanyol, arplega en l'article 3.2 que, junt en el castellà, *“les atres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acort en els seus Estatuts”*, en tant que constituïxen un patrimoni cultural que mereix ser objecte de respecte i protecció.

En este sentit, l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana de 1982 explica en l'article 7 que *“els dos idiomes oficials de la Comunitat Valenciana són el valencià i el castellà”* (art. 7.1), otorgant *“protecció i respecte especials a la recuperació del valencià”* (art. 7.4).

De la mateixa manera, la reforma del text estatutari valencià, aprovada en 2006, reconeix en l'artícul 6 que la *“llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià”* (art. 6.1) i que *“l'idioma valencià és l'oficial de la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat[...]”* (art. 6.2).

D'una altra banda, la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià de 1983 admet en el preàmbul que *“la Generalitat Valenciana té un compromís irrenunciable en la defensa del patrimoni cultural de la Comunitat Autònoma i, de manera especial, en la recuperació del valencià, llengua històrica i pròpia del nostre poble, que constituïx la més peculiar senya d'identitat”* (apartat IV). Dins de l'articulat s'admet que *“el valencià és la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, i en conseqüència, tots els ciutadans tenen dret a conèixer-lo i a usar-lo, oralment i per escrit, tant en les relacions privades com en les relacions d'aquells en les instàncies públiques”* (art. 2).

Esta Llei torna a recordar més avant, concretament en l'artícul 7, que *“el valencià, com a llengua pròpia de la Comunitat Valenciana, ho és també de la Generalitat i de la seua Administració pública de l'Administració Local i de quantes corporacions i institucions públiques depenguen d'aquelles”*.

S'observa que tant en l'Estatut de 1982, en la reforma d'este de 2006, com en la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià s'establix la mateixa categorisació entre valencià i castellà. En cap moment es parla d'u com a llengua o idioma i d'un altre des de diferent consideració.

SEGON -. L'IDIOMA VALENCIÀ DES D'UN PUNT DE VISTA HISTÒRIC

Des de que el territori valencià s'incorporà al món occidental en la conquesta del rei **Jaume I**, la llengua valenciana ha segut l'idioma oficial de l'Administració Pública valenciana. Llegalment, socialment i històricament l'idioma valencià ha segut i és assumit pel Poble Valencià com a una de les seues senyes d'identitat més importants, dins de la seua rica idiosincràsia.

Les primeres manifestacions escrites en idioma valencià són les denominades *harches*. Es tracta de poemes escrits en llengua àrap, els últims versos del qual eren chicotetes composicions poètiques en llengua valenciana. Estos texts foren escrits prèviament a l'entrada del rei Jaume I a la Ciutat de València l'any 1238. L'existència de les *harches*, entre uns altres aspectes, justifica la presència d'un idioma autòcton i propi (romanç) abans de la conquesta cristiana del rei En Jaume. Algunes d'estes *harches* són les d'Ibn

al-Labbana de Dénia o la d'*Abu Isa ibn Labbun*, abdos del sigle XII. Durant el sigle XIII destaca l'elaboració d'una versió valenciana de la Bíblia a càrrec de Sant **Pere Pasqual**: *La Bíblia Parva*. Darrere de l'antecedent de les *harches* i d'uns atres texts jurídics i d'una atra índole, esta obra és considerada per molts intellectuals com l'orige de la tradició lliterària valenciana. En este mateix sigle destaca l'orde referent a que els juïns se celebraren en la llengua que parlava el poble: la llengua valenciana, de manera que foren de la comprensió de tots –aixina ho arpleguen els *Furs*–.

El sigle XIV està marcat per l'obra d'Antoni **Canals** i els sermons de **Sant Vicent Ferrer**. Canals fon autor d'obres de caràcter religiós com l'*Escala de contemplació*, llibre d'eixercicis espirituals, i traductor a la llengua valenciana d'obres de **Valeri Màxim**, **Séneca** i **Petrarca**. Els sermons de Sant Vicent Ferrer responen a l'intent d'adoctrinar al poble pla, sense formació de cultura general i religiosa, en la teologia catòlica. És una de les més importants expressions de la lliteratura oral en llengua valenciana de tots els temps.

Posteriorment, durant el Sigle d'Or de les lletres valencianes (sigle XV), l'idioma valencià fon, indiscutiblement, vehícul de la cultura i de la lliteratura de l'època, desplaçant en gran manera l'us de la llengua llatina, llavors considerada la llengua de la ciència i de la cultura internacional. València, capital cultural europea de l'època, oferix autors de prestigi internacional que reconeixien escriure en llengua valenciana.

La lírica gira, principalment, entorn de la figura de **Ausias March**, cavaller i poeta que es desmarcà de l'estil dels trobadors per a escriure la seua obra en llengua valenciana. No manco destacada és l'aportació de **Joanot Martorell** en la seua novela *Tirant lo Blanch* que, com reconeix el mateix autor, està escrita en llengua valenciana o "*vulgar valenciana: per ço que la nació d'on yo sò natural se'n puxa alegrar*". Uns atres autors de referència són sor **Isabel de Villena**, **Jordi de Sant Jordi**, **Joan Roïç de Corella**, **Bernat Fenollar** o **Jaume Gassull**.

A partir del sigle XVI, sobretot a partir de la Guerra de les Germanies de 1521, es produïx un fenomen de castellanisació en la noblea i la burguesia, imponent-se de forma tàcita l'us majoritari de la llengua de Castella entre els intellectuals valencians per primera volta. Escomença el periodo de la Decadència. No es tracta de la desaparició de l'us oral o escrit de la llengua valenciana sino el canvi de consideració de part de l'èlit intel·lectual respecte de la llengua pròpia i la substitució del valencià en favor del castellà en determinats àmbits d'us. No obstant, la lliteratura popular continuà produint-se en idioma valencià.

Esta tendència es feu més notable a partir de la Guerra de Successió: en morir Carles II sense descendència es disputaren el tro **Felip V** i l'archiduc **Carles**, obtenint el primer la victòria en Almansa en 1707. Com a represàlia pel recolzament del Poble Valencià a l'archiduc, Felip V derogà els Furs i privilegis del Regne de València, cremà ciutats com Xàtiva, a on havia tingut més resistència, i imposgué oficialment la llengua de Castella.

En el segle XIX es produïx un moviment de recuperació de la llengua i de la cultura valencianes gràcies a l'impuls d'una sèrie d'intellectuals compromesos en el seu poble i preocupats perquè este recuperara la seua consciència identitària i les seues raïls. Parlem de la *Renaixença*, impulsada per **Constantí Llombart** i seguida, encara que des d'una altra corrent, per autors com **Teodor Llorente**. Llombart, de tendència progressista i republicana, encapçalava el grup dels nomenats poetes d'*Espardenya*, partidaris de l'ús d'una llengua valenciana pròxima al poble i desposseïda d'artificialismes. Per part seua, Llorente, de tendència marcadament conservadora, encapçalava el grup dels poetes de *Guant*, que advocaven per un model lingüístic arcaic i pompós.

En este periodo històric es funda la Societat d'Amadors de les Glòries Valencianes: Lo Rat Penat (1878). Entitat que des dels seus inicis es marcà com a objectiu l'unió intel·lectual per a promocionar i difondre la llengua valenciana i la producció lliterària que en ella es realisara. Aixina es crearen els *Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València*, que a hores d'ara és el certamen lliterari en llengua valenciana més prestigiós i antic de tots els que existixen.

Per a l'investigació científica, promoció i difusió de la cultura i llengua valencianes es creà també, a càrrec de la Diputació de València i baix els auspicis de l'Ajuntament de València, el Centre de Cultura Valenciana en 1915, que en 1978 passà a dir-se **Acadèmia de Cultura Valenciana** i en 1991, per concessió del rei **Joan Carles I**, rebé el títol de *Real*. El seu decà, el filòlec Lluís Fullana i Mira, fon designat en 1927 per a ocupar el silló de la llengua valenciana en la Real Acadèmia Espanyola, com a resultat de l'ampliació d'acadèmics de la llengua que l'institució decidí realisar en 1926 en la finalitat de donar entrada a l'estudi d'unes altres llengües ibèriques diferents al castellà. És molt interessant i aclaridor el seu discurs d'ingrés de l'11/11/1928 i la resposta de l'Acadèmic, En José Alemany. Per una altra part, s'ha de recordar que l'Universitat Lliterària de València contà en una càtedra de Llengua Valenciana entre 1918 i 1928. En 1946, la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (encara en la denominació de *Centre de Cultura*) ingressà en el Patronat José María Cuadrado del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), posteriorment convertit en l'actual Confederació Espanyola de Centres d'Estudis Locals (CECEL). En 1986

ingressà en l'Institut d'Espanya com una Acadèmia associada, junt en unes altres Acadèmies de l'Estat espanyol. És per tant la RACV una entitat pública en reconeguda solvència.

TERCER - EL VALENCIÀ DES D'UN PUNT DE VISTA FILOLÒGIC

“Proponem la definició conceptual següent: una llengua és un grup d'idiolectes que és considerat com una llengua per la majoria dels parlants (afortunadament els parlants estan totalment d'acord sobre la seua pertinença llingüística)”

Des d'un punt de vista estrictament filològic no hi ha argumentació o base suficient que impedisca considerar el valencià com a una llengua. Segons la teoria de John Lyons –autor de diferents obres relatives a la llingüística moderna i professor en este camp d'universitats com Edimburc, Sussex o Cambridge– *“les diferències entre ‘llengües’ i ‘dialectes’ estretament relacionats en elles, són, majoritàriament, polítiques, culturals, més que llingüístiques”*. Aixina ho expressa en la seua obra *Introduction to theoretical linguistics* publicada per l'Universitat de Cambridge en 1971.

La consciència llingüística de la gran majoria de ciutadans de la Comunitat Valenciana no presenta cap de dubte en expressar que l'idioma que parlen es denomina valencià i és una llengua pròpia i independent de qualsevol altra llengua romànica –aixina ho refrenden diferents enquestes del Centre d'Investigacions Sociològiques–. S'accepta la pertinença de la llengua valenciana al diasistema occitarromànic. Però pel fet de pertànyer la llengua valenciana a un diasistema no ha de posar-se en dubte que és un idioma independent.

D'una altra banda, la tradició lexicogràfica valenciana reforça la premissa de l'identitat llingüística valenciana. Des d'un punt de vista pràctic, no té massa sentit insistir en la publicació de diccionaris, gramàtiques, tractats i el restant d'obres similars de la llengua valenciana si no s'admet la realitat de la seua existència. No és fútil l'afirmació de que la llengua valenciana ha segut pionera en el camp de la lexicografia romànica.

El notari valencià Joan Esteve elaborà el primer diccionari valencià en 1472, que fon publicat vintissis anys més tart en la ciutat de Venècia; parlem del *Liber Elegantiarum*. En 1764 el notari valencià Carles Ros publicà el *Diccionari Valencià-Castellà*, desenrollant les entrades arreplegades en el *Breu Diccionari Valencià-Castellà* de 1739. Serà durant la ja mencionada Renaixença del segle XIX quan aflore en més força l'interés per la compilació lexicogràfica valenciana. Aixina, destaquen els treballs de Josep Èscrig, Constantí Llombart i Martí Gadea.

Ya en el siglo XX hem de senyalar l'importància de l'obra del filòlec Lluís Fullana, que l'any 1921 publicà el *Vocabulari Ortogràfic Valencià-Castellà* que conta en més de 45.000 entrades. Una obra magna i importantíssima ha segut la realisada per la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, que en l'actualitat (2006) ya prepara la 4a edició del seu *Diccionari Ortogràfic Valencià-Castellà / Castellà-Valencià* i ultima una gran edició del Diccionari General de la Llengua Valenciana, en 2 volums (previst per al 2007), aixina com un potent corrector ortogràfic en suport informàtic.

QUART-. LA CONSCIÈNCIA LLINGÜÍSTICA I EL NOM DE LA LLENGUA

La consciència llingüística dels intel·lectuals valencians a lo llarg de l'història és clara i no oferix indicis de dubte: pràcticament des de les primeres manifestacions literàries valencianes, els diferents autors sempre han assumit i expressat que els seus texts estaven escrits en llengua valenciana. No tenim més que aportar una chicoteta recopilació històrica per a comprovar-ho:

Antoni Canals en 1395:

[...] tret del llatí en nostra vulgar lenga materna valenciana [...]

Bonifaci Ferrer en el Colofó de la *Bíblia Valenciana* en 1478:

Acaba la Biblia molt vera e catholica, treta de una biblia del noble mossen Berenguer Vives de Boil, cavaller, la qual fon trelladada de aquella propia que fon arromançada en lo monestir de Portacoeli, de llengua latina en la nostra valenciana [...]

Joanot Martorell en la dedicatòria que escrigué, l'any 1490, en la seua célebre novela *Tirant Lo Blanch* (la més important de la lliteratura valenciana de tots els temps):

[...] me atreviré a expondre: no solament de lengua anglesa en portuguesa. Mas encara de portuguesa en vulgar valenciana: per ço que la nació d'on yo só natural se'n puxa alegrar [...]

Joan Esteve en el diccionari *Líber Elegantiarum* publicat en Venècia en 1498:

[...] in latina et valenciana lingua exactissima diligentia emendatus.

Joan Bonlabi en *Blanquerna* (original de Ramon Llull), any 1521:

[...] Traduit: y corregit ara novament dels primers originals y estampat en llengua valenciana [...]

Marc Antoni Ortí, Poesia de 1667 citat per S. Faus i Sabater (en 1973):

[...] *Que sía la lengua valenciana millor que totes de Europa en apres de la lengua sancta*

Joan Carles Amat en el *Tractat breu, i explicació dels punts de la guitarra en Idioma Valencià* de l'any 1740:

En Idioma Valencià [...] per a que'ls naturals, que gustaren de dependre, y no entengueren la explicació Castellana, puguen satisfer son gust en este breu y compendiós estil.

Marc Antoni Orellana en el *Catàlec i descripció dels pardals de l'Albufera de València* publicat en 1795:

[...] *no falten forasters que desigen saber la llengua valenciana*
[...]

Civera Manuel en *Desena i última conversació de Sao Negre i el Dotor Cudol* de 1820:

[...] *Molt despreciada està la llengua valenciana, i és la causa, perquè els mateixos que debien ensalsarla la degraden.* [...]

Francesc Carreres i Candi en *Geografia General del Regne de València* de 1920:

La alta administración de Justicia [...] actuaba en valenciano, y en este idioma se imprimieron las leyes forales, aún en pleno siglo XVI [...]

C. Salvador en *l'idioma Valencià. Experiment* (pàg. 89) de 1923:

L'idioma valencià es l'únic adequat per a l'ensenyança dels valencians [...]

QUINT - ANÀLISIS RAONAT DEL MEMORÀNDUM DE SOLICITUT DE REONEIXIMENT EN LA UE DE LES LLENGÜES OFICIALS D'ESPANYA

La Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana entén que la potenciació i l'us de llengües minoritàries en les institucions de l'Unió Europea és una mida desijable i plausible que favorix l'integració intercultural d'Europa. Per això compartim positivament el conjunt de mides que s'arreguen en el *Memoràndum del Govern Espanyol de Solicitud de Reconeiximent en l'Unió Europea de les llengües oficials en Espanya*. Ara be, lo que no podem compartir de cap manera és la referència que es fa a l'idioma valencià en la proposta del Govern Espanyol, aixina com en la modificació de l'article 1 del Reglament 1/1958. En abdos casos s'expressa lo següent:

[...] la llengua que es denomina català en la Comunitat Autònoma de Catalunya i en la de les Illes Balears i que es denomina valencià en la Comunitat Valenciana [...]

Esta referència no s'ajusta de cap manera a la realitat històrica, filològica, jurídica i sociològica de l'idioma valencià, pels motius següents:

1) Com s'ha indicat en el punt primer del present informe, des d'un punt de vista jurídic l'única categoria oficial del valencià és la de '*llengua*' o '*idioma*', atenent a l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana de 1982, la seua reforma de 2006 i la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià de 1983.

2) No hi ha unanimitat de criteris en la filologia internacional per a decantar-se per una de les dos teories predominants: la que determina que el valencià és una llengua independent o la que estableix que és un dialecte del català.

En este sentit, hem de recordar que en 1980, durant el *XVI Congrés Internacional de Llingüística i Filologia romàniques*, celebrat en Palma de Mallorca, la secretària del Comité Organizador, Anna Moll, presentà als 723 congressistes de tot lo món un document encaminat al supost reconeiximent de l'unitat de les llengües valenciana, catalana i balear, que fon firmat tan sols per 36 congressistes, entre ells només 7 dels 32 membres del Comité Científic. Per tant, és un conflicte no resolt per la romanística internacional.

Si apliquem els preceptes llingüístics dels principals filòlegs internacionals es posa de manifest que la llengua valenciana reünix tots els requisits per a mantindre la seua tradicional i històrica consideració de llengua o idioma.

És arbitrari, en tant que hi ha una teoria d'autoctonia llingüística de l'idioma valencià, decantar-se cegament per la teoria unitarista, sense atendre a cap altre criteri o consideració que diferisca de la dita teoria. La justificació per la qual el valencià és un idioma independent té una base científica, sociològica, històrica i jurídica. La teoria de l'independència llingüística valenciana és igualment científica en la seua formulació, conta en el recolzament de filòlegs, escriptors, institucions públiques i privades, aixina com de la majoria de ciutadans de la Comunitat Valenciana. A pesar de que constantment s'aludix al criteri universitari per a recolzar la teoria de l'unitat del valencià i el català, casualment sempre s'omet, per qui ad ell es referix per a defensar esta unitat o aneixió, l'existència d'un col·lectiu de professors i doctors de les distintes universitats valencianes, denominat Col·lectiu Fullana, que no compartix la filiació llingüística catalanavalenciana i que aposta per l'autonomia del valencià.

3) Joshua Fishman manifesta en la seua obra Sociologia del llenguatge que *“les varietats llingüístiques, fins ara considerades com a dialectes, poden lliberar-se de la seua subordinació i ser ‘promogudes’ pels seus parlants, a categoria oficial i independent”*. En esta citació no nos referim al cas de l'idioma valencià, sino, paradoxalment, al del català. És molt convenient recordar que el català no ha obtingut la consideració de llengua independent fins al segle XX. Tradicionalment ha segut considerat un dialecte del provençal. La voluntat dels seus parlants feu que canviara la consideració de *‘dialecte’ per la de ‘llengua’*. L'idioma valencià ha patit el cas contrari: tradicionalment ha segut considerat llengua i a partir del segle XX, sobretot dels anys 20, s'ha posat, per part d'alguns sectors, en tela de juí. En tot cas, encara que la Real Acadèmia de Cultura Valenciana defén que històricament el valencià és un idioma independent, si es jujara una altra cosa distinta, no deuria d'haver cap d'inconvenient, des de la filologia, per a concedir una suposta independència en tant que la majoria dels parlants és partidària de l'autonomia de la llengua valenciana (una altra cosa són els interessos econòmics, culturals i polítics).

4) El cas de les llengües valenciana i catalana és comparable al del gallec i el portugués. Com ya s'ha explicat en el punt tercer del present informe, el valencià i el català són dos llengües que compartixen un mateix diasistema, concretament l'occitarrromànic, igual que el gallec i el portugués compartixen el galaicoportugués. Açò vol dir que si be tenen una sèrie de criteris genètics en comú, cada llengua seguix el seu propi curs en la codificació, normativisació i normalisació. La principal diferència entre el cas del gallec i el portugués respecte al del valencià i el català és que el primer conta en un Estat polític per a cada llengua, mentres que en el segon abdués llengües compartixen un mateix Estat.

5) La tossuderia d'asseverar que el valencià i el català són la mateixa llengua sense atendre a més raons té un transfondo econòmic i polític, com ya s'ha comentat en el punt 3 d'este apartat de l'informe. Per a les empreses editorials i audiovisuals de la Comunitat Autònoma de Catalunya el conflicte supera el pla de la llingüística i es trasllada al camp de l'economia. És evident que aproximadament dos millons de potencials consumidors són una raó de pes empresarial prou important com per a pressionar i mediar a favor d'una de les dos teories llingüístiques en conflicte: l'anexionista/unitarista.

La veritat és que, per damunt de les valoracions particulars de cada sector, no ha calat en la Comunitat Valenciana l'intent d'impondre el model llingüístic català i les editorials i empreses audiovisuals es veuen obligades, majoritàriament, a realisar versions diferents per a Catalunya i València: publicacions, anuncis televisius (inclús, paradòxicament, d'entitats bancàries catalanes com La Caixa o Caixa de Catalunya), doblage de películes i dibuixos animats, sèries i un llarc etcètera. Les ocasions en que s'ha pretés fer versions úniques en català d'estes obres lliteràries o peces audiovisuals s'ha creat un manifest i sonor rebuig entre la ciutadania valenciana.

En este sentit, tan sol sobreviuen els projectes de les entitats que dirigix un únic empresari valencià, pero s'ha afegir que si ho fan no és per un recolzament de compradors i / o usuaris sino per l'injecció econòmica que rep de la Generalitat de Catalunya per a impulsar el català i el catalanisme en la Comunitat Valenciana. Venga o no, no tindrà pèrdues en partir en les despeses pagades. Com desvelava el diari valencià *Levante-El Mercantil Valenciano* el passat 15 de maig, "la Generalitat catalana ha donat 4 millons [d'euros] a Eliseu Climent des de finals de 2003".

En el reportage s'assegura lo següent: "*Finançament continuat i abundant per a entitats, organitzacions i empreses en seu i activitat en la Comunitat Valenciana. Això sí, totes elles en Eliseu Climent al front. La Generalitat catalana fa temps que subvenciona algunes d'estes institucions privades valencianes. I tant és així, que en tres anys, la xàrcia d'entitats de l'editor ha rebut més de 4 millons d'euros de les arques públiques catalanes. Promoció llingüística, edició de premsa setmanal, centenars de subscripcions, reportages publicitaris per a fomentar el turisme en Catalunya, activitats d'associacions locals i regionals, i inclús adquisició d'edificis i la seua rehabilitació. Són algunes de les finalitats alegades pel Govern català per a realisar grans aportacions de diners de forma periòdica i constant a les entitats i empreses d'Eliseu Climent. L'afinitat entre l'empori empresarial i associatiu de l'editor i l'Administració catalana és més que evident i ve de temps arrere, des de l'etapa de CiU. De fet, les senyes dels últims anys donen una llaugera idea de quina és l'estadística general dels diners rebuts per Climent procedents de Catalunya*".

6) Des del punt de vista de la filologia la semblança entre llengües, en este cas valenciana i catalana, aixina com l'inteligibilitat entre parlants de l'una i l'atra llengua, no són criteris suficients per a justificar una suposta anexió o unitat. La semblança entre dos llengües no implica identitat entre estes llengües. Es tracta d'un criteri absolutament alluntat de qualsevol base científica. Seria com dir que dos germanes o dos bessones, pel fet de paréixer-se molt només mereixen tindre una identitat porque "*són lo mateix*". Resulta, per tant, igual d'absurt assegurar que el valencià i el català són la mateixa llengua "*perque es pareixen*". Per a RA. Hudson, "*si dos varietats són les dos llengües estàndart, o estan subordinades a distints estàndarts, han de ser llengües distintes, i, al revés, han de ser la mateixa llengua si les dos varietats estan subordinades al mateix estàndart*". En este cas, és obvi que valencià i català tenen estàndarts diferents com ya s'ha expressat en l'anterior punt d'este apartat.

D'una atra banda, l'inteligibilitat entre parlants tampoc és un criteri filològic en base científica per a determinar que dos llengües en realitat són una o al revés. Els defensors de l'unitat del valencià i el català asseguren que un valenciàparlant i un catalàparlant s'entenen "*perfectament*". Esta, en realitat, no és més que una afirmació subjectiva i sense fonament científic. És cert que hi ha comprensió, ¿pero tanta com per a assegurar que és "*perfecta*"? Lo que passa és que en eixos casos de suposta "*perfecta comprensió*" els parlants utilisen una koiné estàndart catalana, a partir d'una política llingüística tristament unitarista (pero, inclús aixina, hi haurà moltes paraules, girs i temps verbals que se'ls escapen a abdós o que no acaben d'assimilar).

7) Finalment, volem referir-nos a la definició que la Real Acadèmia Espanyola (RAE) fa en el seu diccionari de "*varietat de la llengua catalana que es parla en la major part de l'antic Regne de València i se sent allí comunament com a llengua pròpia*". Diferents acadèmics de la RAE han denunciat esta definició, en no ajustar-se a l'acort de 1959 pel qual havia d'haver-se publicat que "*el valencià és la llengua que es parla en la major part del Regne de València*". Des d'este acort fins a l'edició del diccionari de 1970 degué haver alguna mà, en interessos econòmics, llingüístics i polítics concrets, que fon la que canvià un acort corporatiu i institucional (segons relatava en els anys 50 Julio Casares) per a plegar-se a interessos sectaris o particulars encara desconeguts pero de gran alcanç. No obstant, a pesar de tot, la RAE es dedica a la llengua castellana i només a la llengua castellana i les seues definicions responen a l'opinió dels acadèmics de cada época, pero no són un dictamen o llei.

En conclusió:

Esta Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana entén que l'equiparació que se li dona a una suposta unitat de les llengües valenciana i catalana baix la doble denominació (de català en Catalunya i Balears i de valencià en la Comunitat Valenciana) no respon ni a la realitat històrica, ni filològica, ni sociològica. Aixina puix, constituïx una vulneració de l'ordenament jurídic vigent per quant que supon un trencament del caràcter idiomàtic proclamat i protegit per l'article 7 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana i de la seua reforma de 2006, que sense cap de dubte ho regula com a idioma valencià, lo que fa impossible també la seua equiparació des del punt de vista filològic, ya que un idioma és una llengua independent de qualsevol altra, en estructura pròpia, sent l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana norma de les del Bloc de la Constitucionalitat. L'infracció afectaria als articles 3 i 9 de la Constitució Espanyola, protectors de l'oficialitat de les llengües autòctones i dels principis de legalitat i de seguretat jurídica.

ÍNDIX

<i>Pròlec</i>	5
<i>Regles de les vocals <i>e</i> i <i>o</i> obertes i tancades en valencià.....</i>	7
<i>Consideracions sobre el topònim <i>València</i>.....</i>	15
<i>Criteris aprovats per a la Flexió Verbal en Llengua Valenciana.....</i>	17
<i>Normes bàsiques sobre la mètrica valenciana.....</i>	32
<i>Apunts toponímics.....</i>	39
<i>Informe de la RACV sobre l'idioma valencià al Tribunal Suprem.....</i>	53

*Este Bolletí Núm. III s'acabà d'imprimir el 18 de giner de 2010.
Any en que es complix el centenari de la publicació
del *Tratado de Ortografía Clásica Valenciana*,
d'En Josep Nebot i Pérez, precedent normatiu
de la llengua valenciana actual.*

MEMBRE DE:

COLABOREN:

Edita:

Real Acadèmia de Cultura Valenciana
C/ Avellanes, 26 - 46003 VALÈNCIA
Tel: 963916965 Fax: 963915694
www.lenguavalenciana.com
www.racv.es
secretari@racv.es

